

KAYIP EŞYALAR ODASI



SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
6. ULUSAL SAİT FAİK HİKÂYE YARIŞMASI
2026 / ÖDÜLLÜ HİKÂYELER



KAYIP EŞYALAR ODASI

SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
VI. SAİT FAİK HİKÂYE YARIŞMASI
ÖDÜLLÜ HİKÂYELER / 2026



SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
KÜLTÜR YAYINLARI

Dijital Yayın No: 2

Yayın Koordinatörü

ALPAY ŞİRİN

Kültür, Sanat ve Sosyal İşler Dairesi Başkanı

Grafik Tasarım

MÜCAHİT KOFOĞLU

Tashih

ZEYNEP EVRAN

ISBN

978-605-9978-34-7

İletişim

44 44 054 (3434)

www.sakarya.bel.tr

kultur.sanat@sakarya.bel.tr

instagram, twitter, nsosyal: **@sakaryakultur**

İçindekiler

TAKDİM	5
YUSUF ALEMDAR <i>Sakarya Büyükşehir Belediye Başkanı</i>	
Kayıp Eşyalar Odası	7
SİBEL TARTUT	
Graphomania	21
İBRAHİM BURAK TURGUT	
Sisteki Kırlangıç	31
ERKAN CEYLAN	
Matruşkanın Ölümü	37
FIRAT KAHVECİ	
Bilinç Durağı	45
EMİNE BAYINDIR	
Epifani	51
ÜMİT POLAT	
Kutsal Kazıma	59
HATİCE AMAN	

SEÇİCİ KURUL

PROF. DR. YILMAZ DAŞCIOĞLU
(SAÜ İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi)

ÖĞR. GÖR. DR. SERHAT DEMİREL
(SAÜ, Rektörlük Türk Dili Bölümü)

A. ALİ URAL
(Yazar)

ERCAN YILMAZ
(Yazar)

OĞUZ ŞENSES
(Yazar)

Takdim

Kıymetli Okurlar,

Yazı yazmak, insanlık tarihi boyunca düşüncelerin, bilgilerin ve kültürel mirasın aktarılmasında en güçlü araçlardan biri olmuştur. Sakarya Büyükşehir Belediyesi olarak, toplumumuzun her kesiminde yazma becerilerinin gelişmesini destekleme ve edebi mirasımızı geleceğe daha güçlü adımlarla taşımaya sağlama misyonumuzu kararlılıkla sürdürüyoruz.

Edebiyata gönül veren kalemleri desteklemek ve kendilerini ifade edebilecekleri nitelikli mecralar oluşturmak amacıyla bu yıl, Türk hikâyeciliğinin eşsiz ismi Sait Faik Abasıyanık'ın anısına “Yazmasam Deli Olacaktım” temalı VI. Ulusal Sait Faik Hikâye Yarışması'nı gerçekleştirdik. Yarışmamıza ülkemizin dört bir yanından gösterilen yoğun ilgi ve katılım, edebiyatımızın geleceği adına bizleri bir kez daha umutlandırmış ve gururlandırmıştır.

Jüri üyelerimizin titiz değerlendirmeleri sonucunda dereceye giren eserlerin yer aldığı bu seçki, edebi yaratıcılığını paylaşan kalemlerin derin dünyasını ve anlatım gücünü bir araya getiriyor. Bu kıymetli eseri siz okurlarımızla buluşturmanın sevincini yaşıyoruz. Kitapta hikâyeleriyle yer alan tüm yazarlarımızı içtenlikle kutluyor, edebi yolculuklarının başarılarla devam etmesini temenni ediyorum. İnanıyorum ki bu değerli eserler, Sakarya'nın ve ülkemizin edebi mirasına yarınlarda çok daha büyük katkılar sunacaklardır.

VI. Ulusal Sait Faik Hikâye Yarışması'nın değerli jüri üyelerine, sundukları kıymetli katkılardan dolayı teşekkürlerimi iletiyor; tüm edebiyatseverlere keyifli okumalar diliyorum.

YUSUF ALEMDAR

*Sakarya Büyükşehir
Belediye Başkanı*

Sait Faik Abasıyanık'a
Saygı, Özlem ve Rahmetle...

BİRİNCİLİK ÖDÜLÜ

SİBEL TARTUT

Kayıp Eşyalar Odası

Musa

Otogarın en sessiz yeri, kayıp eşyalar odasıdır; çünkü burada konuşan tek şey insanların geride bıraktıklarıdır. Dışarıda bağırış, motor, fren gürültüsü... Burada ise sadece koku: nem, eski kumaş, plastik, ter, sigara...

Kapıyı sabah ben açıyorum. Gece bırakılan çuvalları, poşetleri, karton kutuları içeri çekiyorum. Sonra tek tek açıyorum. Her birinin içinden bir parça hayat çıkıyor.

Biri dışını kaybetmiş mesela. Yedek diş. Küçük bir kutuda. Adı yazmıyor. Kim dışını kaybeder de geri istemez, anlamıyorum. Biri tekerleği kırık bavulunu unutmuş. İçinde sadece iç çamaşırı var. Kırk yıllık evlilik gibi, bakınca içim sıkışıyor.

Hepsini deftere yazıyorum:

“20.11. – Kırmızı çocuk montu, sol kolu yırtık.

Bulunduğu yer: Peron 18.”

“20.11. – Plastik siyah poşet. İçinde üç çift çorap, yarım ekmek, küçük bir defter.”

İnsanlar eşyalarını almaya gelince defteri açıyorum. Kimlik gösteriyorlar, sorular soruyorum. Bazen bulamıyoruz. Bazen göz göze gelmemek için çok sayfa çeviriyorum.

Ama asıl, kimse gelmediğinde içim daralıyor. Defter, dolaplara sığmayan bir mezarlık gibi.

Evdekilere söylemedim ama başka bir defterim daha var. Çekmecenin en dibinde. Onun içine eşyaların sahiplerini

yazıyorum. Yani uyduruyorum. Birinin montunu giyen çocuğun nereye yetişmeye çalıştığını, yarım ekmeği poşete koyanın hangi kavganın ortasında otogarda indiğini, dişini kaybedenin hangi kelimeyi söylemeye cesaret edemediğini...

Yazmasam, bunlar içimde dönüp duruyor. Geceleri uyuyamıyorum. Biri gelip defterin içinde beni de bulacakmış gibi geliyor.

Karım diyor ki, “İşin yetmiyormuş gibi bir de eve iş getiriyorsun.”

İşe getirdiklerimi görseydi, asıl o zaman susardı. Ben yıllardır içimde tutuyorum; içimde tutulan her şey bozuluyor, kokuyor.

Kapıyı açtığım günlerden biri. Hava nemli, rutubet yine soğuk gibi kemige işliyor. İçeriye yeni bir çuval bırakmışlar. Üstünde hiçbir şey yazmıyor.

Bıçağı alıp ipini kesiyorum. İçinden önce deterjan kokusu, sonra da bir sürü çocuk eşyası çıkıyor. Pijamalar, küçücük çoraplar, çizgili tişörtler... Çuvalın dibinde mavi bir kalem, ucunda diş izleri.

Kalemi elime alınca avucumun içi terliyor. Sanki birinin elinden zorla almışım gibi.

Deftere yazıyorum:

“22.11. – Karışık çocuk kıyafetleri, bir mavi tükenmez kalem. Peron bilgisi yok.”

Kalemi ayrı bir yere koyuyorum, masanın üstüne. Yanına dönüp dönüp bakıyorum.

Öğleye doğru bir kız geliyor. On yedi, bilemedin on sekiz. Elinde valiz yok, sırt çantası da yok. Üstünde kapüşonlu siyah bir üst, altı ince eşofman. Ayağındaki beyaz spor ayakkabıların yanları açılmış, tırnakları çamur içinde.

“Kaybolan bir şey mi vardı?” diyorum.

“Yok,” diyor. “Kaybettiklerimden kaçıyorum.”

Gülümsediğini sanıyorum ama gözleri gülmüyor. Hemen ardından, “Şey...” diye ekliyor, “Kıyafet soracaktım.

Atmıyorsunuz, değil mi? Belki... hani... lazım olursa.”

Bakıyorum.

Başımı sallıyorum. “Atmıyoruz. Üç ay bekletiyoruz. Sonra...”

“Sonra?”

“Sonra yazdığımız deftere kalıyorlar ya da yardım derneklerine gidiyorlar.”

Kız, odanın kapısından içeriye kafasını uzatıyor. Raflardaki montlara, çantalara bakıyor.

Elim masanın üstündeki mavi kaleme gidiyor farkında olmadan.

“Adın ne?” diyorum.

“Derya,” diyor.

Defteri açıyorum. Boş bir sayfanın en üstüne küçükçe yazıyorum:

“Derya – Hiçbir şeyi kaybetmek istemezken, en önce kendini kaybedenler sınıfından.”

Bu cümleyi yazdıktan sonra içim hafifliyor. Her yeni isimle içimde bir düğüm çözülüyor sanki.

Ama Derya gitmiyor. Kapının eşiğinde duruyor. Ayakları içeri, gövdesi dışarıda. Arada kalmış gibi.

“Elbise bakabilir miyim?” diyor. “Üşüyorum biraz.”

Derya

En çok peronların sesi kokuyor. Motor kokusu, benzin, yağmur, simit, yanık çay... Hepsi içimde bir uğultuya dönüşüyor.

Bu odayı ilk gördüğümde, “Cehennemın depo kısmı” demiştim içimden. Sonra alıştım. Çünkü cehennem, evdi. Burada en azından kapı aralık kalabiliyor.

Annem “Okula git,” dediği gün kalemi kırmıştım. İşte tam bu renkte bir kalem. Mavi. Tırnaklarımla kazıya kazıya plastik kabuğunu soyup atmıştım. Annem defterime bakıp, “Yazıyorsun ama ne olacak?” demişti. “Yazdığına eklemek veren var mı?”

Cevabı bulamadan ev çöktü.
Camlar kırıldı.
Balkon düştü.
Babamın sesi bir daha gelmedi.

Sonrası zaten “Toplanın gidiyoruz.” oldu.
Toplandık. Gidemedik.
Ben kaldım.

Yazdığım defteri evde bıraktım. Giderken kimse defteri düşünmüyor. Çorabını bile bulamazken deftere dönüp bakamıyor insan.

Otogara ilk gece, sadece bakmak için gelmişim.
Gidenlere, gelenlere... Bilet alamayacağına kafa kesen birisi gibi, ne tarafa kaçabileceğimi hesapladım. Sonra sabah oldu. Sonra bir sabah daha. Derken buradan gidemeyeceğimi anladım.

Bankta uyurken, bir kadın gelip montunu üzerime örtmüştü. Kokusu anne kokusuna hiç benzemiyordu. O kadın montunu geri almayı unuttu.

Şimdi o kayıp. Ben de kayıbım.
Kaybolanlar, bir odaya sığabiliyormuş meğer.

Kapıdaki adam sert bakmıyor. İçeriye kafamı sokarken, “Üşüyorum,” diyebildim. Gerçekten üşüyordum. Ama sadece üşümüyor insan. İçine kadar boşaldığında da üşüyor.

Gözüm bir şeye takıldı: masanın üstündeki mavi kalem.
Benim kırdığım kalemin hayaleti gibi.

Adam kalemi eline aldı. Bir deftere bir şeyler yazdı.
Benim adımları yazdığını hissettim. Bilmediğim bir hikâyenin giriş cümlesiymişim gibi.

Raflara bakıyorum şimdi. Çocuk montlarının arasında sıkışmış bir gri mont var. Omuzları geniş, kolları uzun. Altına saklanabilecek kadar uzun, içine sığabileceğim kadar geniş. Etiketini sarkmış. “Furkan” yazıyor sol içine tükenmezle.

Montu elime alıyorum.
“Bunu kimse sormadı mı?” diyorum.

Adam başını iki yana sallıyor.

Bir başkasının unutulmuş montunu giyerken içim buz kesiliyor. Sanki onun hayatına izinsiz giriyormuşum gibi. Sonra içimden bir ses, “Sen de unutuldun,” diyor.

Montun cebinde bir şey var. Elliyorum.
Üç lira bozuk para, bir de bilet fişi.
Fişin üstünde “Gidiş” yazıyor.
Dönüş yok.

Musa

Çocuk kalemi ısırıyor.
Derya, kalemin arkasını dişlemiş. Aynı çuvaldan çıkan kalem gibi olmuş. Plastığı soyulmuş. Ama o kalemi, defterin üstüne bırakmaktan vazgeçemiyorum.

Odaya her geleni yazmıyorum.
Ama bazıları... Bazıları odadan önce deftere giriyor sanki. Derya öyle.

Gri montu giydiğinde, montun ona fazla büyük geldiğini düşündüm. Omuzları düşmüş, kolları ellerine kadar kapanmıştı. Ama gözleri, monttan bile büyüktü sanki.

“Üç gün burada kalabilirsin,” dedim. “Sonra güvenlik görür...”

Cümleyi bitiremedim.

Deftere yazdım:

“Derya – Üstüne büyük gelen montların içine saklanınca kaybolduğunu sananlar sınıfından. Bir yere gitmiyor; sadece görünmüyor.”

Akşam vardiyasında temizlikçi kadın geldi. Arzu.
Elinde paspas, yüzünde yorgunluğu bile yıkayamamış bir ifade.

“Kız çocuğu kim?” dedi.
“Kız değil,” dedim. “Derya.”

Başını eğdi, gülümser gibi.

“Bizim evde de bir Derya var,” dedi. “Adı başka.”

Arzu

Deterjan kokusunu artık iyiyle kötüyü ayıramayacak kadar çok sevdim.

Çamaşır suyu iyi mi kötü mü?

Bilmiyorum.

Bir yere döküldüğünde “Tertemiz oldu” deyip seviniyoruz, ama içimize kaçsa boğulacağız. Hayat da öyle gibi. Temizledikçe yakıyor insanı.

Geceleri otogarın tuvaletlerini ovalıyorum. Klozetlere eğildikçe kendi yüzümle burun buruna geliyorum. Aynada değil, suyun içinde. Sanki aşağıda ayrı bir ben var.

Musa'nın olduğu yere bazen uğruyorum.

Kayıp eşyalar odası.

Kendi kendime “Ben de burada dursam, biri gelir mi?” diye düşündüğüm çok oldu. Kapının önüne bırakılmış bir poşet gibi.

Bu gece kapıda bir kız gördüm.

Zayıf. Montu büyük. Gözlerinin altı mor. Ayağındaki ayakkabılar su çekmiş.

Musa'nın odasına ilişmiş, sanki “takdim edilmemiş eklenti” gibi duruyordu raflara.

“Kim bu?” dedim Musa'ya.

“Üşüyen biri,” dedi. “Biraz ısınsın.”

Benim kız da üşüyor. Evde, tek göz odamızda.

İki kişilik yatakta yan yana yatıyoruz; o dış tarafa, soğuğa bakıyor, ben duvara. Aramızda duvar sıcaklığı var. Geceleri nefesini dinliyorum, sayıyorum. Ara verirse korkuyorum.

Geceleri burada, klozetlere eğilmişken, kafamın içi durmuyor. İnsanın beyninin içinde hiç kapanmayan bir musluk var. Sürekli damlıyor.

Keşke beynin içini de paspaslasam.

Bir kere Musa'nın masasındaki defteri açtım. Odayı silerken şakadan yaptım.

İçinde saçma sapan kayıtlar bekliyordum.
“Bir adet kırmızı atkı bulunmuştur.” falan.

Ama başka bir şey gördüm.

“Gözleri büyümüş çocuk – Açlığını saklamak için gülmeyi abartıyor.”

“Kadın – Ayakkabıları eski, ama ayağı yeni acımış gibi yürüyenlerden.”

Dizlerimin bağı çözüldü.

O defterde bir yerlerde kendimi görürüm diye korktum.

Musa'ya hiçbir şey demedim.

Ama o günden beri, paspasın ucuyla bile olsa o deftere dokunmamaya yeminliyim.

İnsan, kendini bir başkasının cümlesinde görmekten korkuyor. Çünkü orada çıplaksın.

Kızın yanından geçerken hafifçe eğilip, “Üşürsen tuvaletlerin yanındaki kazan dairesine gel,” dedim. “Orası sıcak.”

Kafasını salladı mı, sallamadı mı, görmedim.

Ama gözlerinde havluyu yalnız sıkarken insanın gözlerine gelen o yaş vardı.

Derya

Gece otogar daha da gürültülü.

İnsan gürültüsü azalıyor, hayvan gibi sesler kalıyor geriye. Motor, fren, metal, rüzgâr... Kayıp eşyalar odası, gece daha küçük. Raflar üstüme geliyor sanki. Gündüz baktığım montlar, çantalar, çocuk ayakkabıları... Gece olunca gözleri varmış gibi. Beni izliyorlar. “Sen de kayıpsın,” diyorlar.

Montu üstüme çekince içim biraz ısındı.

Cepten çıkan üç liraya dokunmaya korkuyorum.

Furkan kimse, onun parası bu. Belki geri gelir.

Karanlık çöktükçe bir defa daha düşünmeye başladım:
“Ben niye gitmedim? Otobüse binmedim? Herkes
giderken bir başıma burada kaldım?” Cevap yok.

Bazen “Gidemediğim için kalmadım, tutulduğum için
kaldım,” diyorum.

Sanki görünmeyen biri beni buraya bağladı.

Musa arada çaya gidiyor.

Kapıyı kilitlemiyor.

İstesem çıkıp gidebilirim.

Peronlara koşup ilk kalkan otobüse atlarım. Ama
nereye?

Yıkılan bir evin devamına mı?

Defterimi bıraktığım o odanın yokluğuna mı?

Yazamadığım her cümle içimde bir yerlere sıkıştı.

Kalem kırıldığında sandım ki sustum.

Susmadım. İçim konuştu, konuştu, konuştu...

Kulağımın içinde bir ses hâlâ “Yaz!” diyor. Duvarın
diplerine, tuvalet fayanslarına, peron taşlarına yazmayı
düşündüm.

“Ben buradaydım,” diye.

Ama yazı da kayboluyor. Siliniyor.

Belki de yazmam gereken yer kâğıt değil.

Belki Musa'nın defteri.

Belki kendi içim.

Masanın üzerindeki mavi kaleme bakıyorum.

Gecenin en parlak şeyi o.

“Musa?” diyorum.

“Efendim?”

“Sen kimleri yazıyorsun o deftere?”

“Kaybolanları,” diyor.

“Ben zaten kayboldum,” diyorum. “Beni yazma.”

Bunu derken içimin en derin yerinde başka bir ses:

“Yaz ki ben de kendimi bileyim.”

Musa

Gece defteri açtım.

Derya uyur gibi yapıyordu. Montun içine gömülmüş,
başını çantaların gölgesine yaslamıştı.

Kalemi elime aldım.

Birden durdum.

Arzu'nun yüzü geldi aklıma: defteri gördüğünde
gözlerinin içinden geçen o ürkek şey.

Biri beni de yazsa ne hissederdim?

Benden habersiz, "Yıllardır kayıp eşyaların arasında,
kendisinin de kaybolduğunu fark etmeyen adam" yazsa
mesela.

Sertçe gülümsedim.

Kendimi de yazdım deftere, küçük harflerle:

"Musa – Kayıp eşyalar odasının bekçisi. Eşyaları koruyor,
kendini unutuyor."

Sonra Derya'yı yazmaya başladım.

Ama bu sefer cümleler kolay gelmedi.

Kalem kâğıtta takıldı.

"Derya – Babası yıkılan evde kaldığından beri hiçbir
duvara yaslanarak uyuyamayan kız.

Defterini molozlara bıraktı; kendini de."

Yazdıkça içim acıdı.

Derya'nın değil, kendi içim.

Ben de başka bir defteri molozların altında bırakmış
gibiydim.

Kalemi bıraktım, sayfayı kapattım.

Tam o sırada Derya'nın sesi geldi:

"Benim için bir şey yazma demiştim."

Başımı kaldırdım.

Gözleri açıktı.

Sanki rüyadan değil, defterin içinden bana bakıyordu.

"Yazdın mı?" dedi.

Yalan söyleyemedim.

“Evet,” dedim.

O an, tuvaletlerin tarafında bir kapı gıcirtısı, kova sesi, su şıptırıtısı duydum.

Arzu gece mesaisine başlamıştı.

Derya doğruldu.

“Okuyabilir miyim?” dedi.

Defteri kimseye okumamıştım.

Bir tek o an, elim sayfanın köşesinde titredi.

“Bu defter... benim kafamın içi gibi,” dedim.

“Ben de kafanın içindeki hâlimi merak ediyorum,” dedi.

Gülümsedi.

Gülüşünde kırık bir cam sesi vardı. Hem kesiyor, hem ışıldıyordu.

Defteri çevirdim, sayfayı ona uzattım.

Arzu

Tuvaletleri yıkarken, kazandan çıkan sıcak hava boğazımda düğümlendi.

Her gece olduğu gibi, kafamın içinden “İş biter mi, bu hayat biter mi, kız büyür mü, ben görebilir miyim?” diye sorular geçti. Cevap yok.

Kayıp eşyalar odasının önünden geçerken, içeriden kısık bir ses duydum.

Musa'nın sesi değildi.

Bir kız sesi.

Durup dinlemek gibi kötü bir huyum yoktur.

Ama o an, sanki kapıya kulak vermeye mecbur kaldım.

“...başkalarının cümlesinde kendimi görmekten korkuyorum,” dedi kız.

Sonra Musa'nın sesi geldi:

“Ben de.”

İçi dolu bir kova gibi oldum.
Ağızına kadar suyla dolu.
Bir damla daha düşse taşacağım.

İçeri girip “Ben de yazılmış mıyım o deftere?” diye sorasım geldi.
Soramadım.

Paspası duvara yaslayıp kanepesi gibi görünen kartonun üzerine oturdum.

İlk kez, kayıp eşyalar odasının kapısına sırtımı verdim.
Kapının öbür tarafında biri yazıyor, öbürü okunuyor.
Buradaysa, ben sadece siliyorum.

Belki de herkesin işi bu:
Biri yazar, biri siler, biri taşır.

Ölenler unutuluyor, unutilanlar kayıp eşya gibi bir odada bekliyor.

Sırtımı kapıya biraz daha yasladım.
Kapının içinden gelen hafif bir tıkırtıyı, kalem sesi olduğunu biliyordum.

“Yaz,” dedim içimden. “Yaz ki, ben de varmışım gibi hissedeyim.”

Derya

Musa'nın yazdığı cümleleri okurken gözlerimin içi yandı.

Yazdığı ben miydim, bilmiyorum.
Benden kalan mı, bende eksik olan mı?
Ama ilk defa, “Ben böyleymişim,” diyebilirdim.

Bir cümlenin içinde kendime rastladım.
Utandım, rahatladım...

“İstersen silerim,” dedi Musa.

“Silme,” dedim. “Bir yerde dursun. Kaybolursam, beni buradan bulursun.”

Sonra, defterin boş bir sayfasını açıp kalemi elime aldım.

Elim titredi.

Yillardır yazı yazmamıştım.

Yazdım:

“Derya – Bir gün defterini molozların altında bıraktı. Sonra yıllarca sustu.

Meğer insan sustukça değil, yazmadıkça dağılıyormuş. Bulunduğu yer: Otogar, kayıp eşyalar odası.”

Kalemi masanın üstüne bıraktım.

Musa'nın gözlerine baktım.

Gözlerinde, Arzu'nun yüzünü, kızının uykusunu, Furkan'ın montunun boş cebini, dişini kaybedip geri sormayan adamı gördüm.

Hepimiz aynı odadaydık.

Kapının üstündeki küçük camda kırık bir floresan titriyordu.

Işık çok zayıftı ama yetiyordu:

Yüzlerimizi seçmeye, yazdığımız cümleleri okumaya, kaybolmadığımızı fark etmeye yetiyordu.

Dışarıda bir otobüs daha ötüp uzaklaştı.

Motor sesi, korna, bağıriş...

Hiçbiri buraya girmedi.

İlk kez, peronların kokusundan korkmadım.

Musa

Sabaha karşı, kayıp eşyalar odasını kilitlerken deftere son bir cümle daha yazdım:

“Bu odadan çıkınca, herkes yine kaybolacak belki.

Ama artık bir yerde yazılıyız.

Yazı silinmediği sürece, hiçbirimiz tamamen yok olmayacağız.”

Kalemi masanın üstüne koydum.

Mavi kalem, sabah ışığında parladı.

Kapıyı çektim.

Koridora çıktığımda Arzu'yu gördüm. Elinde kovası,

omzunda paspas.

“İyi geceler,” dedim.

“Gece bitti,” dedi. “Yeni gün başladı.”

Durduk.

Bir an için, kayıp eşyalar gibi biz de raflara dizilmiş bekliyorduk.

Sonra herkes kendi tarafına dağıldı.

Ama içim sessizdi.

Sanki içimde yıllardır dönen bütün o kayıp şehir, bir deftere yerleşmişti.

Ve ben, ilk kez, tam kaybolacakken bulunduğumu hissettim.

İKİNCİLİK ÖDÜLÜ

İBRAHİM BURAK TURGUT

Graphomania

1893 kışının Prag'ı, üzerine kirli bir yorgan çekilmişçesine ağır, gri ve nefessizdi. Vltava Nehri'nden yükselen buzlu sis, Holešovice'nin yeni kurulan fabrikalarının bacalarından çıkan kömür dumanına karışıyor, şehrin ciğerlerine dolan zehirli bir nefes gibi sokaklara çöküyordu. Gaz lambalarının titrek sarı ışıkları, bu yoğun sisi delmekte aciz kalıyor; binaların kararmış cepheleri, gotik kulelerin sivri uçları ve arnavut kaldırımları, sanki gerçeklikten kopmuş, sadece birer silüet olarak varlıklarını sürdürüyorlardı. Bu hayalet şehrin kalbinde, Dr. Alois V.'nin muayenehanesi, modern tıbbın soğuk ve rasyonel kalesi olarak duruyordu. Tıp okulundan getirdiği, henüz kokusu üzerinde duran deri koltuklar, duvarları boydan boya kaplayan maun kütüphane ve köşedeki cam dolapta parlayan nikel kaplı cerrahi aletler... Hepsi, ilkel kaosun karşısında aklın zaferini simgeliyordu.

Ancak Dr. Alois, masanın öte ucunda oturan adamla her karşılaştığında, bu zaferin ne kadar kırılğan olduğunu hissediyordu. Masanın öte ucunda, yirmili yaşlarının henüz başlarında olduğu hemencecik anlaşılan, normalin aksine esmer tenli ve orta uzunluktaki boyuyla Bay Franz oturuyordu. Tırnaklarının diplerine, deri kıvrımlarına kadar işlemiş mürekkep lekeleri, ellerinde sanki yıkanmakla çıkmayan siyah, kalıcı dövmelerin olduğu izlenimini veriyordu. Öte yandan Franz, Dr. Alois'in karşısında değil, sanki başka bir boyutta oturuyor gibiydi. Gözleri çukura kaçmış, elmacık kemikleri derisini yırtacak kadar belirgindi. Ancak en dikkat çekici yanı elleriydi. Sağ eli, hayali bir kalemi tutuyormuşçasına sürekli kasılıyor, havada

mikroskobik harfler çiziyor, durmaksızın titriyordu. Bütün bunlarla birlikte Bay Franz'ın sürekli kısık ve uykulu bakan gözleri, ciddi bir uykusuzluk sorunu çektiğini -daha önceki görüşmelerde Dr. Alois'e dört, beş günde bir olacak şekilde yalnızca birkaç saat uyuyup sürekli uyandığını kendisi söylemişti- itiraf ediyordusuna bakıyordu.

“Yine mi uyuyamadınız?” dedi Dr. Alois, bir soru sormaktan çok bir tespitte bulunarak. Ses tonu, mesleki mesafesini korumaya çalışan bir metaliklikteydi. Franz, bakışlarını kucağındaki ellerinden ayırmadan cevapladı:

— Yapamıyorum doktor, engelleyemiyorum. Ruhumu kemiren haşereler, ancak yazarken sessizleşiyor. Önümde sonunu göremediğim bir boşluk var, uyurken o boşluğa düşmekten korkuyorum.

Franz'ın sesinin kurumuş yaprakların hışırtısı gibi oluşu, ortama aniden buruk bir hüzün çökmesine neden olmuştu. Dr. Alois önünde duran deri ciltli not defterini düzeltti ve düşündüklerini kâğıda yazmaya başladı. Bay Franz'ın durumuna bir tanı koymak çok da zor bir iş değildi. Onun yazma dürtüsünün bir ihtiyaçtan ziyade, patolojik bir saplantıya dönüştüğü açıktı. Ancak Franz, ders kitaplarındaki tanımlara sığmıyordu. Anlamlı, anlamsız kelimeleri art arda dizen bir deliden çok, hayatta kalma gayesinin yazmak olduğu, yazarak kendine bir omurga inşa ettiği, varoluşunu anlamlandıran yegâne şeyin yazmak olduğu, sözlerinden ve hareketlerinden anlaşılıyordu.

“Bana getirdiğiniz defterleri inceledim,” dedi doktor, masanın üzerindeki yığına işaret ederek. “Franz, bu hafta tam dört yüz sayfa yazmışsınız. Bu fiziksel olarak imkânsız olmalı. Elinizdeki kramplar, sinir hasarları... Bedeniniz bu tempoyu kaldıramaz!”

Franz başını kaldırdı. Gözlerinde delilikten ziyade, korkunç bir berraklık vardı.

“Siz anlamıyorsunuz,” dedi sakince. “Bu benim seçimim değil. Siz nefes almayı seçiyor musunuz? Ciğerleriniz havayı talep ettiğinde, ‘Bugün çok nefes aldım, biraz durayım.’

diyebilir misiniz? Anlamıyorsunuz, ruhum bedenime sığmıyor. Boğulur gibi olduğumda bana nefes olan tek şey kelimeleri yan yana dizmek.”

— Haddinden fazla her şey zararlıdır Franz! Bir tutkunun olması ve onun peşinden gitmen kadar daha asil bir şey yoktur yaşamda. Fakat bu bir tutku değil, bu bir alışkanlık da değil. Bu hepsinin de ötesinde zihnini tüketen bir parazit gibi. En son görüşmemizde sana bu işi dengelemenin ve dozunda yapmanın ne kadar faydalı olacağından bahsetmiştim. Gerçek dünyaya dönecek kadar vakit yaratmalısın.

Franz, sandalyesinde öne doğru eğilerek karşı bir tutum alacağını ifade eden bir surat ifadesi takındı. Odayı aydınlatan gaz lambasının ışığı yüzündeki gölgeleri derinleştirdi.

— Hayır. Dışarıda akan dünya, akışkan bir kaostan ibaret. Oysa nesnelere bir sınırı yok. Ben yazmadığım an, masa masa olmaktan çıkıyor. Sesler, renkler ve kokular birbirine girip üzerine devrilen dev bir dalgaya dönüşüyor. Kalem ucunun kâğıda değdiği işte o an, o sürtünme sesi. İşte o ses, dünyayı yerine çiviliyor. “Masa serttir,” yazarsam masa sertleşir. “Doktor bana bakıyor,” yazarsam, siz bir suret kazanırsınız. Yazmasam dağılırım, yazmasam içim içime sığmaz. *Yazmasam deli olurum!*

Dr. Alois, hastasının bu ruhani hezeyanı karşısında bilimsel bir soğukkanlılıkla düşünmeye çalıştı. İnsanoğlu varoluşunun başından beri hep kendisini ifade etmek için farklı farklı yollar bulmuştu. Birileri düşünmeyi sevdiği için filozoflar, birileri söylemeyi sevdiği için müzisyenler, birileri yazmayı sevdiği için yazarlar vardı. Hepsinin de birbirinden özel kısımları vardı. Ancak hepsinin ortak paydası bütün bu zanaatkarların çok çetin zihinsel süreçlerden geçiyor olmasıydı. Uğrunda ölümü göze alacak kadar gözü karalar da vardı, bütün hayatını sefalet içinde geçirmeyi göze alanlar da. Kimi fiziksel sağlığını bağışlamıştı, kimileri de ruhsal dengesini. Hepsi sanatını ve zanaatını bu dünyaya armağan etmek için çeşitli sınavlar vermişti. Hayat bu tür insanlardan

her şeylerini almış, buna karşılık neredeyse hiçbirine hiçbir şey vermemişti. İşte bütün bunlar, Dr. Alois'in hastasına ayrı bir gözle bakmasına yol açıyordu. Franz, belki illüzyonların esareti altındaydı, belki çoktan akli dengesini kaybetmişti, belki de deliliğini yazarak yaşayanlardandı. Ancak her ne olursa olsun uyandırılmayı bir yerlerde bekliyordu.

— Yaşadıklarımız kadar korkularımız da travmalar yaratır Franz. Kalem elinden bıraktığında gelen o dağılma hissiyle yüzleşmen gerekiyor. O boşluğa düşmeli ve ölmediğimizi görmelisin.

Franz acı bir şekilde gülümsedi. Derin bir iç çekişle birlikte ciğerlerini havayla doldurdu.

— Ölmek mi? Korkularım ölümün basitliği için değil. Ben yok olmaktan bahsediyorum, hiç var olmamış gibi silinmekten. İnsan bir kere geldiği dünyada, nasıl hiç kere yaşar doktor?

Franz'ın bu sözlerinin ardından oda bir matem evi kadar sessizleşmişti. Çalan saatin o an için kulak tırmalayıcı sesi seansın sonunun geldiğini bildiriyordu. Franz, koyu renk paltosuna sarınıp Prag'ın kışına karışıp gözden kayboldu. Dr. Alois ise pencereden onun gidişini izledi. Sanki yürüyüşünde bile bir ritim vardı. Yolun hep solunda yürüyor, sadece kuzey ve doğu yönlerinde keskin dönüşler yaparak yoluna devam ediyordu. Bu huyundandır ki neredeyse iki kere canını tehlikeye atmıştı. Sanki Franz, adımlarıyla taşların üzerine görünmez cümleler kazıyordu. Dr. Alois, masanın üzerindeki defterlerden birini rastgele açtı. Sayfalar, kenar boşluğu dahi bırakılmaksızın mikroskobik bir el yazısıyla doldurulmuştu. Sanki birileri aklının içindeki cevapsız kalan her soruyu, her boşluğu gerçek dünyada boşluk bile bırakamayacak şekilde amansız bir tasavvur etme endişesi içindeydi. Satırlar birbirine o kadar yakındı ki, uzaktan bakıldığında sayfa simsiyah görünüyordu. Bir metinden ziyade kara bir çarşafı andırıyordu. Dr. Alois, tabiri caizse karınca küçüklüğündeki yazıları okumak için çekmeceden büyütecini çıkardı. Aksi hâlde yazılanları okumak neredeyse imkânsızdı. Rastgele bir paragrafa odaklanıp okumaya başladı:

Charles Köprüsü'ndeki azizin heykeli taştan değil, donmuş bir çığlıktan yapılmış. Sabah sisi, nehrin üzerine serilmiş bir kefen gibi değil, henüz yazılmamış bir sayfa gibi bekliyor. Eğer o sese doğru birkaç kelime karalamazsam, güneşin bir daha asla doğmayacağını düşünüyorum. Oysa benim görevim güneşi çağırarak değil, güneşin doğuşunu görmeyi kendime layık görmemi sağlayacak dilsel zemini inşa etmek. Şüphesiz, kimi sessizlikler bazı gürültülerin çığığı ise mürekkep de zamanın pıhtılanmış kanıdır.

Paragrafın tamamını okuduktan sonra Dr. Alois defteri kapattı. Cümleler defterin geriye kalan kısmında okuduğu diğer rastgele bölümlerdeki gibi mükemmele yakın gramerle ve edebi bir yetkinlikle -elbette ki bu iki göreceli kavram Dr. Alois'in edebi birikimine göre mükemmele yakındı- kurulmuştu. Tüm bu yazılanlar yalnızca bir iç döküş, bir sayıklama değildi. Tüm bunlar kendi içinde kapana kısılmış birinin yarattığı alternatif bir yaratılış destanıydı. Her şeyin ötesinde bir iç çöküşü.

Haftalar ve aylar ilerledikçe Franz ve Dr. Alois'in arasındaki iletişim iyice seyrekleşmiş, neredeyse kopma noktasına gelmişti. Tüm bu süreçte Dr. Alois, Franz'ın durumunun kötüleştiğine veya Franz'ın deyimile yoğunlaştığına adı kadar emindi. Artık seanslara gelmiyor, durumu hakkında hiçbir şey paylaşmıyordu. Ancak Dr. Alois'in içini huzursuz eden şeyler vardı. Bir yandan kendine bütün hayatını onun üzerine kuramayacağını, profesyonel düşünüp diğer hastaları ile ilgilenmesi gerektiğini söylüyor diğer yandan içinden bir ses onu yalnız bırakmaması gerektiğini söylüyordu. Dr. Alois o gün içindeki bütün hastalarıyla mesleğinin gerektirdiği şekilde ilgilendikten sonra tekrar düşünmeye çekildi. Şayet tekrar huzurlu düşünmeyi istiyorsa Franz her nerede olursa olsun onu bulmalı ve tedavisi için elinden gelen her şeyi yapmalıydı. Bu onun mesleki değil insani göreviydi. Franz bu hayatta kimsesizdi. Dr. Alois'in tüm bu zaman dilimi boyunca ondan haber alamamasının yegâne nedeni buydu. Şehirden altı, yedi saatlik uzaklıkta eşi, dostu akrabası kimsesi olmayan bu adamdan haber almak o an için pek mümkün değildi. Öte yandan hayatta tek başına, kendi kafasının içinde sıkışıp kalmış bu adama yardım etme gerekliliğinin insani yönünün,

Dr. Alois için huzursuz eden başka bir yönü daha vardı. Gerçekten bir insan olduğu için mi ona yardım etme gereksinimi duyuyordu yoksa kimsesiz olduğu için mi?

Nitekim Dr. Alois de tıpkı Franz gibi yirmili yaşlarının başında ailesini kaybetmiş ve kimsesiz kalmıştı. Büyüdüğü yetimhanede bir şekilde hayata tutunup sonrasında bir yaşam elde etmeye çalışmak onun için de çok sancılı bir süreç olmuştu. Hayata karşılık derin bir buhrana sürüklendiği o dönemlerde, çevredekiler tarafından hor görülmesi, dışlanmış, aşağılanmıştı. Bütün bunlarla birlikte yalnızlığı ve fakirliği dibine kadar yaşamış ve gerçekten trajik bir yaşam sürmüştü. Adına ne kadar yaşamak denilebilirse işte. Ancak yaşadığı bu trajik kader, onu yaşamaya karşı güçlendirmiş ve buhran hâlinin fazlalığını söküp almıştı içinden. Dr. Alois işte yaşadığı bu olgunlaşma sürecinden sonra kendi emeğiyle refaha erişmiş ve hayatını insanlara yardım etmeye adamaya yemin etmişti. İşte huzursuzluğun kaynağı tam olarak burasıydı. Franz'a gerçekten bir insan olduğu için mi yoksa onda kendi gençliğini gördüğü için mi bu denli yardım etme isteği duyuyordu. Belki de Dr. Alois'in en kısa vakitte kendini de bir seansta dinlemesi gerekiyordu. Ne de olsa insanın en faydalı doktoru da en şiddetli hastası da yine kendisiydi. Tüm bu düşünsel sürecin sonucunda Dr. Alois her ne olursa olsun, her nerede olursa olsun Franz'ı görmeyi kendine görev edinmişti.

Etik kuralları bir kenara bırakıp hastasını evinde ziyaret etmeye karar verdiğinde mart ayının başlarıydı. Karlar erimeye başlamış, Vltava Nehri gri, çamurlu ve öfkeli bir debiyle akıyordu. Franz'ın dairesi, eski bir tabakhanenin çatı katındaydı. Merdivenler rutubet, küflenmiş ekmek ve bayat balık kokuyordu. Dr. Alois öncelikle kapıyı sakince birkaç kez tıklattı. Uzun yoldan gelmiş olduğu üstünün başının hâline bakılınca hemencecik anlaşılıyordu. Ayakkabıları ve paçaları çamurla kaplanmış, yol üzerinde üstüne sıçrayan su ve çamur da geriye kalan kıyafetlerinin aynı kaderi paylaşmasına vesile olmuştu. Kapıyı açmaya kimse gelmeyince Dr. Alois kapıyı bu kez sert bir biçimde birkaç kez daha tıklattı, sonra bir kez daha, sonra bir kez daha. Her seferinde tıklatmalar daha da

şiddetleniyor, sanki Franz'ın tedaviyi yarım bırakmasına içten içe duyduğu öfkeyi bu zar zor ayakta duran kapıya ödetiyordu. Ancak ne bir ayak sesi ne de bir tıkırtı gelmiyordu. Sadece insanın düşünmesini engelleyen yoğunluktaki iğrenç koku vardı.

Dr. Alois cevap gelmeyince kapıyı sertçe itti. Kapı ardına kadar açıldı. Kilitli olmadığı apaçık belli oluyordu. İçeriye girince gördüğü manzara Viyana, Prag, Berlin, İstanbul veya dünyanın hiçbir yerindeki tıp kitaplarında yazmayan cinstendi. Dairede mobilya namına hiçbir şey kalmamıştı. Yatak, masa, sandalyeler... hepsi gitmişti. Sadece ortada, yerde oturan Franz ve etrafında yükselen kâğıt kuleleri vardı. Ama asıl dehşet verici olan kısım duvarlardı. Belli ki Franz kâğıt dahi alamayacak kadar tükenmişti. Fakat kâğıdın bitmesi onu durdurmamıştı. Duvarlar, tavan, döşeme tahtaları, pencere pervazları... her yer ama her yer yazılarla kaplıydı. Franz, tırnaklarıyla duvarın sıvasına kazımış, kömürle hatta parmaklarını kanatarak kendi kanıyla yazmaya devam etmişti. Oda devasa, okuması imkânsız, iç içe geçmiş el yazmalarının garip ve kafa karıştıran bütünlüğüyle mistik bir harmoni yakalamış, Franz'ın zihninin tasviri olmuştu.

Dr. Alois ayakkabılarının altında çıtırdayan kâğıt yığınlarına basarak adım atmaya devam etti.

—Franz?

Franz yerde, cenin pozisyonunda kıvrılmıştı. Elinde tükenmiş bir tüy kalem vardı ama o hâlâ parkenin üzerine sürtmeye devam ediyordu. Kalem ucunu çoktan kırılmıştı, sadece tahtası yere sürtüyor gıcırtilı, sinir bozucu bir ses çıkarıyordu.

— Mürekkeğim bitti, ama akış durmuyor, kafam susmuyor. Ruhum bu aciz bedenime dar geliyor. Kafatasım çatlayacak.

Başını kaldırmadan cılız bir sesle söylemişti bunları Franz. Sesi o kadar cılızdı ki, odadaki sessizliğin içinde kayboluyordu. Dr. Alois ceketini çıkardı ve üstüne örttü. Dizlerinin üstüne çöktü.

— Bırak artık, buradasın. Benimlesin. Yazmasan da buradasın.

Franz doktorun yüzüne baktı. O an Dr. Alois hastasının göz bebeklerinde saf dehşeti gördü. Franz doktoru görmüyor gibiydi. Seyrek biçimde anlamsız kelimeler söylüyor, o an tanımlayamadığı, isimlendiremediği bir boşluğa bakıyordu.

— Yoksun sen, yoksun sen, mürekkep yok, yazamıyorum, ben yokum, ben yokum ben yokum...

Dr. Alois, hastasını kolundan tutup kaldırmak istedi ancak Franz'ın bedeni kaskatı kesilmişti. Bir katatoni hâli değildi bu. Aşırı gerilmiş bir yay gibiydi.

— Hastaneye gitmeliyiz Franz lütfen. Kalkmayı dene!

Franz aniden kolunu çekti. Eline geçirdiği, ucu kömürleşmiş bir odun parçasını kaptı ve hızla doktorun beyaz gömleğine doğru hamle yaptı. Alois geriye doğru çekildi ama Franz doktorun göğsüne, tam kalbinin üstüne bir kelime yazmaya çalışıyordu. Yardım! Kelimeyi bitirmeye fırsatı olmadan aniden düşüp bayıldı. Dr. Alois derhal hastaneyi arayıp yardım çağırırdı. O gece Franz'ı zorla, iki hasta bakıcının yardımıyla akıl hastanesine yatırdı. Odayı temizlemek, yazıları silmek günler sürdü. Ama Alois, o gece evine döndüğünde, gömleğindeki kömür lekesini çıkarmadı. Öte yandan Franz, duyu orucu dedikleri, zihni sakinleştirmeyi amaçlayan bir tecrit odasına koyulmuştu. Elleri bağlı, kâğıt ve kalemde olabildiğince uzaktı. Dr. Alois her ne kadar genç adama acısa da bunun doğru tedavi olduğunu düşünüyordu. Bir süre dışarıdaki kaotik akış durdurulursa, Franz'ın zihninin de bir nebze olsun durulacağını düşünüyordu.

Üç gün sonra Dr. Alois hastaneden acil bir telgraf aldı. Hastaneye gidip tecrit odasına girdiğinde Franz'ın cansız bedeni yerdeydi. Fiziksel bir ölüm sebebi yoktu. Kalp krizi değil, inme değil, boğulma değil. Otopsi raporunda açıklanamayan sinir sistemi yazıyordu. Ancak gerçek Franz'ın yüzünden okunabiliyordu. Franz, yatağında elleri bağlı hâlde, gözleri tavana dikili bir şekilde vermişti son nefesini.

Yüzünde, dehşet verici bir ifade ile donup kalmıştı. Sanki üzerine yıkılan devasa bir binayı tutmaya çalışıp başarısız olmuş gibi. Dr. Alois, cesedin yanına yaklaştı. Franz'ın sağ elinin işaret parmağı, sürtünmekten aşınmış, kemiğe kadar soyulmuştu. Bağlı olmasına rağmen, yatağın şiltesini delmeye çalışmış, son bir cümle yazmak için çırpınmıştı.

Dr. Alois odadan çıktığında koridorun soğuk havası yüzüne bir tokat gibi çarptı. Durdu. Koridordaki saatin tik taklarını duydu. Dışarıdan geçen at arabasının tekerlek sesini. Uzaktaki bir hastanın çığlığını. Her şey birdenbire çok yüksek, çok keskin, çok ham bir sesle gelmeye başlamıştı. Duvarların beyazlığı gözünü acıttı. Zemin ayağının altından kayıyor gibiydi. Gerçeklik, dikişlerinden sökülüyordu. Dr. Alois'in kalbi hızla çarpmaya başladı. Nefes alamıyordu. Dünya üzerine devriliyordu. O an Franz'ın ne hissettiğini, o korkunç dağılma hissini ne olduğunu iliklerine kadar hissetti. İlkel akıl, kaosa karşı mağlup olmuştu. Dr. Alois titreyen elleriyle cebinden not defterini ve kalemini çıkarıp vaka ile ilgili son notunu aldı. Ve şöyle yazdı:

“Yazmasam deli olacaktım dediğinde, hepimiz ona inanmalıydık...”

ÜÇÜNCÜLÜK ÖDÜLÜ

ERKAN CEYLAN

Sisteki Kırlangıç

I. Fayans Kaplı Araf

Doktor Fikret Bey'in bir gözü, diğerinden daha yorgun. Yılların, başkalarının kederine bakmaktan yordduğu bir göz bu. Sabah vizitesinde, tıraş losyonunun o keskin kokusuyla başucuma dikildiğinde sadece dosyama bakıp iç çekiyor. O an, beyaz önlüğünün altındaki insanı görüyorum: yargılamayan ama anlamanın sınırına gelmiş bir gözetmen. Bakışları, fırtınalı bir denizi tarayan fener gibi; ışığı üzerime düşüyor ama bana dokunmuyor. Mesafeli.

— Bugün nasılsın bakalım?

Sesi, gıcırdayan bir bahçe kapısı gibi.

— Yazıyorum doktor. Hâlâ yazıyorum.

Başını sallıyor. “İlaçlarını alıyor musun?” diye sormuyor, biliyor aldığımı. Dilimin altındaki o acı tadı, her sabah yuttuğum o beyaz hapların beni nasıl uyuşuk bir denizanasına çevirdiğini biliyor. Ama beni o hapların değil, yastığımın altına sakladığım kareli bakkal defterinin ayakta tuttuğunu bilmiyor. Eğer kafamdaki kelimeleri o beyaz kâğıda dizmezsem, zihnimdeki o korkunç uğultu beni yutacak.

Sait Faik haklıydı. Burgazada'nın tepesinde, kalabalıklar içinde yapayalnızken ne hissettiyse ben de bu fayans kaplı arafta aynıısını hissediyorum. Yazmasaydım, çıldıracaktım.

II. Bahçedeki Cumhuriyet

Öğle saatlerinde bizi “havalandırmaya” çıkarıyorlar.

Sanki küflenmiş eşyalarınız da bizi güneşe seriyorlar kokumuz gitsin diye. Kliniğin bahçesi, yüksek duvarlarla çevrili, ortasında gövdesi ur yumrularıyla dolu yaşlı bir çınar ağacının hüküm sürdüğü küçük bir cumhuriyet. Buranın yasaları farklı. Yer çekimi daha ağır, zaman daha kıvamlı.

Benim yerim belli: çınarın en kalın kökünün dibi. Sait Faik olsa, eminim o da buraya otururdu; ceketini omzuna atar, sigarasını yakar ve kısık gözlerle bizi izlerdi. Karşı bankta oturan “Napolyon” lakaplı emekli matematik öğretmenini yazardı mesela. Adamcağız Napolyon olduğunu sanmıyor aslında, bunu doktorlar uyduruyor. O sadece elini ceketinin içine soktuğunda midesindeki o kadim ağrının, o varoluşsal krampın dindiğine inanıyor. Ama dünya o kadar düz ve anlayışsız ki elini göğsüne sokan herkesi diktatör, gökyüzüne bakan herkesi meczup sanıyorlar.

Bir de Hemşire Zehra var. Demir kapının yanında, elindeki karton bardağa izmaritini basıyor. Gözlerinin altı mor. Uykusuzluktan değil, taşımaktan. Başkalarının acılarını, hezeyanlarını taşımaktan yorgun. Zehra Hemşire bize “deli” diye bakıyor, acıyarak bakıyor. Ama asıl deliliğin, her sabah o kapıdan çıkıp, o gürültülü, o birbirini yiyen şehre karışmak olduğunu bilmiyor.

Kalemimi çıkarıyorum. Defterimi dizime yaslıyorum. Çınarın yapraklarından süzülen ışık, kâğıdın üzerinde oyunlar oynuyor. Zihnim bir dikiş makinesi gibi işlemeye başlıyor:

Bugün hava lodos. Martılar duvarın ötesinde bağıyor. Sesleri çatlak. Sanki denizin tuzunu değil de şehrin pasını yutmuşlar. Rıfat Bey yine karıncalarla konuşuyor, onlara devlet sırlarını anlatıyor fısıltıyla. Belki de haklıdır. Bu dünyada bizi gerçekten dinleyen, sözümüzü kesmeyen tek varlıklar karıncalardır.

Yazarken parmaklarımın titremesi geçiyor. Rıfat Bey’in yalnızlığını, Zehra Hemşire’nin kederini, Doktor Fikret’in yorgun gözünü birbirine dikiyorum. Hepimiz, aynı devasa, hüznü ve yamalı bir kumaşın parçalarıyız. Yazarak bu kumaşı bir arada tutuyorum.

III. Sis

Dün gece kötüydim. “Sis” geldi. Ben öyle diyorum o nöbetlere. Tıbbi adı neyse ne; benim için o, “sis”. Önce ince bir çınlama başlıyor kulaklarımda, sanki uzak bir istasyonda unutulmuş bir telgraf cihazı çalışıyor. Sonra görüntüler kayıyor, nesnelerin kenarları eriyor. Duvarlar üzerime yürüyor, nefes alıp veriyor. Göğsüme bütün dünyanın ağırlığı oturuyor.

Tam o an, o dipsiz kuyuya düşmek üzereyken yatağımdan fırladım. Nöbetçi hemşire görmesin diye yorganı başıma çektim, koridordan sızan o soluk ışıkla defterimi araladım. Kalem elime aldığımda, fırtınalı bir denizde sürüklenen bir tahta parçasına sarılmışım gibi hissettim.

Ne yazdığımı hatırlamıyorum. Sadece yazdım. Zihnimdeki irini akıtmak için deştim kâğıdı:

Mavi değil, lacivert. Denizin dibi. Nefes yok. Sait'in dülger balığı nerede? Ağzı açık, kocaman. Ölüm korkusu değil bu, yok olma dehşeti. Ben var mıyım? Eğer yazıyorsam, bir el var demektir. Bir el varsa bir göde vardır. Çıkarın beni buradan. Hayır, bırakmayın. Dışarısı daha kötü. Kelimeler benim tuğlalarım. Öriyorum duvarı. Yükseliyor. Sis dağılıyor. Sis, mürekkep lekesine dönüşüyor. Mürekkep kuruyor. Ben kuruyorum. Ben kuruluyorum.

Sabah uyandığında, defterin o sayfası kapkara bir karmaşaydı. Harfler birbirine girmiş, mürekkep dağılmıştı. Bir savaş alanı gibi. Ama ben sağdım. Kıyıya vurmuş bir kazazede gibi yorgun, ıslak ama canlıydım. O sayfa, benim “hiçlik”le yaptığım düellonun tutanağıydı. Ve ben kazanmıştım.

IV. Dışarıdakiler

Bugün ziyaret günü. Benim kimsem gelmiyor. Alıştım. Beklemek, gelmeyecek birini beklemek, demiri sessizce kemiren pas gibi, insanı yavaş yavaş kırılğan yapar. Ben paslanmayı reddettim. Ben gözlemciyim. Gelenleri izliyorum.

Ellerinde poşetlerle gelen anneler, babalar, eşler. Poşetlerde pijama, sigara, ev böreği ve biraz suçluluk. Kendi kanlarından, kendi canlarından bu insanlara bakarken gizlemeye çalıştıkları o bakış: “İyi ki içerideler, iyi ki biz dışarıdayız.”

Bir genç kadın geldi, köşedeki bankta oturan, hiç konuşmayan o genç çocuğa. Sevgilisi galiba. Kızın saçları rüzgârda uçuşuyor. Çocuğun elini tutuyor. Çocuk, elini çekiyor. Kız ağlıyor.

Hemen not alıyorum:

Sevgi, deliliğin duvarını aşabilir mi? Yoksa o duvar, en güçlü balyozdan bile sert mi? Kızın gözyaşı, çocuğun avucuna düştü. Çocuk baktı. Sadece baktı. Sanki eline yabancı bir cisim, bilinmeyen bir gezegenden bir toz zerresi düşmüş gibi. Anlamıyor. Ya da o kadar iyi anlıyor ki, bu dünyanın o sığ, o geçici sevgisine inanacak gücü kalmamış. Belki de çocuk haklıdır.

Yazarken fark ediyorum ki ben bu insanların hafızasıyım. Onlar unutacaklar. İlaçlar onlara unutturacak. Rıfat Bey karıncaları, Zehra Hemşire yorgunluğunu, Doktor Fikret o kurumsal bakışını, genç çocuk ise sevgilisinin gözyaşını unutacak. Ama ben yazıyorum. Ben, bu “akıl hastanesinin” gayriresmî vakanüvisiyim.

Sait Faik, *Haritada Bir Nokta*'da, “Söz vermiştim kendi kendime: Yazı bile yazmayacaktım,” der. Ama sonra dayanamaz; kalemını yontar ve yazar. Çünkü haksızlık vardır.

Benim haksızlığım duvarlarda değil, insanın insana duyduğu o korkunç yabancılaşmada. Dışarıdakiler bizden korkuyor. Bizim “deli” olmamız, onların “akıllı” olduklarını kanıtıyor çünkü. Biz onların günah keçileriyiz.

V. Kırlangıç

Akşam oluyor. Gökyüzü menekşe rengine, sonra kirli bir griye çalıyor. Birazdan demir kapılar kilitlenecek. Anahtar sesleri yankılanacak.

Tam o sırada, bahçedeki çınarın en tepesine bir kuş

konuyor. Bir martı değil. Fırtınanın savurduğu, bu delilik adasına sığınmış bir kırlangıç bu. Tüyleri eflatunla siyah arası parlıyor. Başını yana eğmiş, o boncuk gözleriyle bana bakıyor.

Doktor Fikret'in o sınırlı gözü gibi bakmıyor. Canlı bakıyor. "Yaz," diyor sanki. "Beni de yaz. Yoksa ben de yok olacağım, sen de..."

Defterimin son temiz sayfasına geçiyorum. Kalemim bitmek üzere. Olsun. Kanımla yazarım, tırnağımla kazırım, yine yazarım. Çünkü biliyorum; yazmak, deliliğe atılmış bir çentiktir.

Son bir gayretle cümlelerimi kuruyorum:

Burada, bu yüksek duvarların ardında, delilik dediğiniz şeyin aslında çıplak gerçeğin ta kendisi olduğunu gördüm. Biz maskesiziz. Bizim derimiz yok. Her şey doğrudan ruhumuza geliyor, yakıyor. Ve ben, bu yanığı, bu acıyı kelimelere dökmezsem işte o zaman gerçekten yok olacağım. Yazmasaydım deli olacaktım, evet. Ama şimdi yazıyorum. Ve yazdığım sürece, bu hastane, bu bahçe, bu gökyüzü, bu kırlangıç ve bu fırtına benim.

Kalemi bırakıyorum. Hemşire Zehra sesleniyor, sesi bu sefer daha yumuşak:

— Hadi içeri, hava soğudu.

Gülümsüyorum. İçerisi neresi, dışarısı neresi Zehra? Ben defterimin içindeyim. En güvenli yerdeyim. Ayağa kalkıyorum. Dizlerimdeki tozu silkeliyorum. Cebimdeki kalem göğsüme batıyor. Acısı ne güzel. Keskin, gerçek bir acı. Yaşadığımı hatırlatıyor. Yürüyorum. Kırlangıç havalanıyor. Ben de.

I. MANSİYON ÖDÜLÜ

FIRAT KAHVECİ

Matruşkanın Ölümü

Her şey, sahile inerken o dükkânın vitrinindeki cansız mankeni görmemle başladı. Üzerindeki gömleğin pembeye çalan gül desenleri ve o eski usul dokusu, bana çocukluğumun, o eski bayram sabahlarının serinliğini hatırlattı. Kumaşın kokusunu burnumda duydum; annemin geçmiş zamanlardan gelen kokusuydu bu. İçimde kapağı hep açık duran o eski kuyuya düştüm. Zaman sanki o an durdu, dükkânı izlemeye başladım. Aradığım şey o dükkândaydı.

Dışarıdan bakıldığında köhne bir izlenim bırakan bu dükkânın kapısı neredeyse hiç kapanmıyor, içerideki hareketlilik hiç bitmiyordu. İçerideki çocuklardan birinin elindeki vişneli dondurma eriyip parmaklarına akıyor, diğer çocuk mankene bakıp gülüyordu. Kadınlardan biri üzerindeki elbisenin eteğini çekiştiriyor, diğeri aynaya bakıyordu. Kollarında marka çantalarıyla orta yaşlı iki kadın, yerini fısıldaşan iki genç kıza bırakıyordu.

Dükkânın karşısındaki çayhaneye oturup terzi dükkânını izlemeye başladığımda, sahile gitme fikri anlamını yitirdi. Hem sahile gidip de ne yapacaktım ki? Tek başıma boşluğa bakıp ne yazsam acaba diye düşünecektim. Hikâye burada, tam karşımda duruyordu. Birkaç bardak çay içtim. Çayın tadı damağımda kekreleşmeye başladığında daha fazla uzaktan bakmaya tahammülüm kalmadı.

Nefes nefese eve döndüm. Dolabımdaki kıyafetleri sabırsızca karıştırırken zihnimde bir karakter inşa ediyordum. Dolabımı altüst ettim, içini dışına çektim. Tadilat yaptırabileceğim bir şeyler aradım ama bulamadım. En sonunda geçen yaz aldığım gömleğin göğüs cebini söktüm

bir hırsla. Sökülen yerden çıkan ip tırnağıma geçti. Onu aceleyle bir poşete tıktırıp koşarak dükkâna gittim. Göğüs kafesim bir inip bir kalkıyordu.

İçerisi kalabalıktı. Bunu fırsat bilip dükkânı incelemeye başladım. İki tarafta raflar, terzinin önünde bir masa, hemen yanında dikiş makinesi, bir boy aynası ve duvarda bir saat vardı. Duvardaki saati durdurdum hemen. İki basamak ekledim dükkâna. Bu iki basamak bir hikâyenin girişine daha çok yaklaşıyor, daha havalı duruyordu. Duvarın sağ tarafındaki rafı, kimsesizler mezarlığına benzettim. Sol raftaki giysileri; kolundan bacağından yaralı olanlar, henüz bir yakaya sahip olmayanlar, iki yakası bir araya gelemeyenler diye sınıflandırdım. Kimisi dikilmemişliğin, kimisi terk edilmişliğin hüznünü yaşıyordu bana göre. Uzun zaman önce tadilata getirildiklerini, sahiplerinin kendilerine yeni kıyafetler aldıkları için onları terk ettiğini uydurdum. Belki de birazdan sahipleri almaya gelecekti ama insan kendisi gibi olanların varlığından teselli buluyordu.

Sıram geldiğinde elimdeki gömleği uzattım hemen. Ellerim titriyordu. Söküğünü gösterdim. Terzi başını kaldırıp doğrudan gözlerimin içine baktı. Gözlerinde işime yarayacak bir şey aradım ama aradığım o estetik hüznün yoktu. Sadece işini bitirip gitmek isteyen bir adamın günlük yorgunluğu vardı. “İki gün sonra hazır olur,” dedi.

Durup etrafı izlemeye devam ettim. Terzinin “Ne bekliyorsun?” der gibi bakışıyla karşılaşınca kapıya yöneldim. Neden bana öyle bakmıştı ki, ne olurdu biraz daha kalsaydım bir kenarda... Dışlanmışlığın hissettirdiği çaresizlik, içimde bir öfkeye dönüştü. Göğsümden kafama bir sıcaklık yükseldi. O bakış yüzünden ona kötü bir son hazırlamak; onu, raflardaki iki yakası bir araya gelmeyenlerin arasına gömmek istedim. Hep böyleydim zaten, buluttan nem kapardım. Kapıda bir çocukla karşılaştım. Dönüp bakmadım bile, uzaklaştım.

Terzinin sokağındaki telefoncuğu, mefruşatçıya çevirip onu terziye düşman ettim. Sokağın her köşesine onun için tuzaklar kurdum. Dükkânın müdavimi olmuştum, iki günde

bir terziye uğruyordum. Dolabımda sökebileceğim bir şey bulamıyordum artık. Bitpazarına dadandım. Bulduğum eski kıyafetleri ne olduklarına bakmadan alıyordum. Renkleri solmuş, belki de sahipleri çoktan ölmüş kıyafetleri, poşetlere tıktırıp terziye götürüyordum. Terzi beni her gördüğünde gözlerini deviriyor, kısa bir iç çekiyordu.

Dükkânların ışıkları birer birer kapanıp gece başlayınca dükkânın camlarına ellerimi dayayıp içeriyi izliyordum. Masanın üzerindeki makas ve kumaşlar beni gördüklerinde ölü taklidi yapıyorlar gibi geliyordu bana. Cep telefonumun feneriyle karanlıkta defterime eciş bücüş notlar alıyor, eve gidip o karalamalardan bir hayat çıkarmaya çalışıyordum. Mefruşatçıyı terzinin dükkânına getirip bir bahaneyle onunla kavga ettiremiyor hatta dükkânından kafasını bile çıkartamıyordum. Makasın, kumaşın, terzinin kendini anlattığı paragraflar yazıyordum, sonra o sayfaları defterden koparıp avucumda buruşturup cebime koyuyordum.

Ben her gece yapayalnız onun başına bir şey getirmeye çalışırken o hayatın tam ortasında duruyordu. Kumaşlara sözünü dinletiyor, onlar da elbise, etek, gömlek olup dükkândan neşeyle çıkıyorlardı. Benimse kafamda oluşturduğum karakterlerim vardı sadece. Onlar da benim dediklerimi yapmak şöyle dursun sayfaların arasında bir meczup gibi savruluyorlardı.

Bu hikâyeye başlayalı ne kadar zaman olmuştu, bilmiyordum. Bana terzinin kalbini içeriden açacak bir anahtar lazımdı. Alt sokaktaki taze balık kokusunu tozlu eski kâğıt kokusuyla değiştirip orayı bir sahafa çevirdim. Manavın yemyeşil tezgâhına iplikler, düğmeler, makaslar dizip üstüne bir tuhafiye tabelası astım.

Bu sahaf, onun ustalığını, yıllardır içini kemiren bir kıskançlıkla izleyen çocukluk arkadaşıydı. Sahafın dükkânının arka odasına gittim bir gece. Onunla iş birliği yaptık. Sahaf, terzinin annesinin bir bayram sabahı son nefesini verişini kulağıma fısıldadı. O, arkadaşının yarasını bana sattı. Ben de ona, bu ihanetin karşılığında başka bir hikâyemde başkarakter olacağı sözünü verdim.

Çekmecenin içinden, kenarları rutubetten kararmış defteri çıkardı. Defteri önüme bıraktı. “İşte burada,” dedi, parmağıyla defterin son sayfasındaki yazıyı işaret ederek. “Oğluma bir gömlek dikilecek haftaya.” yazıyordu. Sahafın dudağının bir kenarı yukarı kalktı.

Terziye, sahafta hazırladığım sürprizi göstermek için sabırsızlanıyordum. Bir gün o emektar makas aniden elinden düştü terzinin. Makas kırıldı. Bir gülümseme yayıldı yüzüme. Terzi, tuhafiyeye yeni bir makas almaya gitmek için çıktı dükkândan. Tuhafiyenin yanındaki sahafın önünden geçerken adımları yavaşladı. Çocukluk arkadaşı sahafı selam verecek, belki de hâlini hatırını soracaktı. Kapının önündeki o sahipsiz eşyalar kutusuna çarptı gözü. Kutuda fotoğraflar, eski kartpostallar, kim tarafından yazıldığı kime gönderildiği belli olmayan mektuplar vardı; ama terziyi durduran şey, sahafın onun için sakladığı defter oldu.

İşte o an, terzinin omuzlarındaki o dik duruş bir anda çöktü. Belki o an sadece alacağı makasın fiyatını ya da akşam ne yiyeceğini düşünecekti. Şimdi gözlerindeki o dümdüz yorgunluğun yerini, istediğim hüznün aldı. O günden sonra her şey kontrolden çıktı. Terzi geceleri kimse yokken o deftere bakıyor, omuzları sarsılarak ağlıyordu. O artık sahafın ihanetiyle benim kelimelerimin arasında bir yerde çocukluk hüznüyle can çekişen bir hayaletti.

Kendi hâlindeki bir terziye bu kadar düşman olacak ne vardı ki? Bundan sonra ne yapacaktım hiç bilmiyordum. Kendi uydurduğum yalanların arasında kıvranıp duruyordum. Kurduğum her şeyin başka bir noktada hata verdiğini anladığımda, içimdeki terzi beni dükkânın dışına attı. Ayağım, dükkânın önündeki iki basamağa takıldı ve yere kapaklandım.

Kendi yalanlarıma olan inancım inatla beni terk etmek istedi. “Gidemezsin,” dedim, razı olmadı. Ben de onu öldürdüm. İçini açtığımda, matruşka gibi, içinden daha küçük, daha sinsi yeni yalanlar çıktı. Öldürdükçe çoğalıyor, küçüldükçe zihnimin her yerine dağılıyorlardı. Tek kurtuluşum her şeyi olduğu gibi bırakıp kaçmaktı. Defterim,

kalemim olmadan yapamaz, onları almadan kaçamazdım. Onlardan başka kimsem yoktu. Bir de üzerime düşen gölgem ve aynaya düşen aksim vardı. Hepsini toplayıp evden çıktım.

Terzinin karşısındaki çayhaneye oturdum yine. Elimdeki çayın tadı daha ilk bardakta kekreleşti. O annemin giydiği gömleklere benzeyen güllü gömlek mankenin üzerindeydi hâlâ. “O gömleği almak istesem satar mıydı acaba? Ona bunca şey yaptığımı bilse satmazdı herhalde.”

Bitpazarından aldığım o tuhaf gömleği alma bahanesiyle gidebilirdim dükkâna. Bardağı masaya bırakıp kalktım. Tam dükkânın önüne gelince derin bir nefes alıp içeri daldım. Dükkânda elindeki kumaşı teyelleleyen bir çocuk vardı. Bu çocuk da nereden çıkmıştı! Ben bu dükkâna kaç kere gelmiş ama bu çırağı hiç fark etmemiştim. Belki de ben gittiğim zamanlarda terzi onu bir müşteriye göndermiş oluyordu. Ama çırak beni tanımış, benimle dalga geçer gibi “Abi yine ne getirdin?” demişti bana. Terziye trajik bir son yazmaya o kadar odaklanmışım ki gözümün önündeki çırağı fark etmemiştim. Dükkâna iki basamak, sağa sola ölü sahipsiz kumaşlar ekleyip durmuştum. Ah benim aptallığım, iş bilmezliğim! O çırağı fark etsem terziye kötülüğü dükkânın içinden yaptırırdım. Kıskaç çocukluk arkadaşı bir sahaf aramaya kalkmazdım. Hem neden bu kadar çok kısıkanıyordu ki sahaf terziyi? Altı üstü bir terziydi.

Terzi masanın başında boynunda mezurasıyla bir kumaşın üstüne eğilmişti. Beni görmezden geldi. Saat tıkr tıkr çalışıyordu, demek ki bozuk değildi. Dükkânda elindeki vişneli dondurmayı yerlere damlatan bir çocuk, yanında annesi ve orta yaşlı bir kadın vardı. Benim odamdaki o ağır, tozlu sessizliğe inat, onun dükkânı her zamanki gibiydi. Makasın şımarık şakırtısı, kumaşların onun elinin altında bir nehir gibi kıvrılışı, içeri giren müşterilerin o manasız kahkahaları, hepsi yerli yerindeydi. O eski makasa, sesi güneşte gezmekten gevremiş bir eskiciye satılma korkusu yazmıştı. Olmadı.

Kalan son cesaretimi toplayıp “Vitrindeki gömlek satılık mı?” dedim. Terziyle o an yeniden göz göze geldik.

Gözlerinden tanıdık bir çocuk hüznü geçer gibi oldu. “Satılık değil o.” dedi. Rafın en altında duran o eski gömleği işaret ettim. “Tadilat için getirmiştin onu alabilir miyim?” derken sesim titriyordu.

Terzi, çocuğa gömleği poşete koymasını söyledi. Tam kapıdan çıkarken terzi bana dönerek; “Bir daha eski kıyafetlerini getirme buraya, hiçbiri dikiş tutmuyor,” dedi. Kapı arkamdan kapandığında az kalsın düşünüyordum. Ayağım, burada hiçbir zaman olmayan o iki basamağa takılmıştı. İki terzi anlaşmış gibi, biri beni kendi hikâyemin önüne, diğeri dükkânının kapısının önüne koymuştu. İçime kocaman bir kaya oturdu.

Dışarı çıktığımda mefruşatçının yerinde ışıklı bir telefoncu vitrini vardı. Elimde kime ait olduğunu bilmediğim eski bir gömlek, koltuğumun altında defterim ve içime oturan kayayla yürümeye başladım. Yol boyunca kurmaya çalıştığım karmaşık tuzakları düşündüm. Kafamı çevirip o karanlık pazarlıkları yaptığımız sahafın olduğu yere baktım. Sahaf her şeyini toparlayıp gitmiş, balıkçı geri gelmişti. Tuhafiye tabelası kalkmış, manavın yemyeşil tezgâhı gelip kurulmuştu. Sokak, dükkânlar ve insanlar kendi hakikatinde akıyordu. O çırağın “Abi yine ne getirdin?” diyen sesi, terzinin gözündeki benimkine benzeyen o tanıdık hüznün, benim tüm metaforlarımı devirmişti.

Tek gerçek, o vişneli dondurmanın çocuk parmaklarında bıraktığı yapışkanlık hissiydi. Uzaktan birisi baksa beni de o hakikatin içinde kolunun altında bir defterle oradan oraya gezen, ne aradığını bilmeyen bir adam olarak görürdü. İçimdeki kayayı kâh sırtıma aldım kâh kucağımda taşıdım. Eve bıraktığımı zannettiğim matruşkalar, kafamın içine doluşup buraya kadar gelmişlerdi benimle. Geçtiğim yollara bıraktım ölü matruşkaları, hafifledim. Belki bir yazar bulup yazardı onları da.

Kayalıkların en ucuna, şehrin gürültüsünden ve kendi zihnimin uğultusundan en uzaktaki noktaya yürüdüm. Poşetteki gömleği çıkardım. Onu gölgeme giydirip iki kişi olmaktı niyetim. Bir de içime oturan o kaya. Üç ediyorduk.

Rüzgârda dalgalandıkça gömlekten bir küf kokusu geldi burnuma. Poşete geri koydum. İçimdeki o ağır kayayı da çıkarıp denize bıraktım. Tek başımaydım artık. Lüzumsuz bir adam olmanın o muazzam, o tarif edilemez hafifliği çöktü omuzlarıma.

Bir süre oturdum. Dalgaların kıyıya vuruşunu, denize bıraktığım kayaya vurup onu parçalayışını izledim. Hayatın o müdahale edilemez azameti karşısında, bugüne dek uydurduğum tüm o süslü kelimeler kıyıya vuran boş köpükler gibi sönüp gitti. Uzaklardan, adını hiç merak etmediğim sessiz bir tekne geçti.

Defterimde yeni bir sayfa açtım kendime. Bir olta yazdım, oltamı denize savurdum. Ucuna bir yem takmadım çünkü artık kimseyi kandırma niyetinde değildim. Ben burada, artık birini ele geçirmek değil, gelecek olanı dürüstçe karşılamak istiyordum. Oltanın ucu suda kayboldu. *Pırl pırl, eleğimsağma rengi pullarıyla ağır ağır, muhteşem, bir İlk Çağ kralı gibi zengin, cömert, asil ve zalim mantosu ile denizlerin kralı gelir vururdu belki oltama. Onu çekip çıkarmak, o görkemi karaya mahkûm etmek için değil; sadece o muazzam hakikatle bir anlığına göz göze gelmek için bekledim. Bir ara oltam kıpırdanır gibi oldu. Belki de oydu oltamı koklayıp giden. Benim oltama yakalanacak değildi ya!*

İçimde bir şey çırpınmaya başladı. İçimdeki oltayı kıyıya çekmezsem, kapağı hep açık duran o kuyuya düşecektim. Yazmalıydım. *Yazmasam deli olacaktım. Matruşkanı öldürmesem ben ölecektim.*

Matruşkanın Ölümü'nü yazdım.

II. MANSİYON ÖDÜLÜ

EMİNE BAYINDIR

Bilinç Durağı

“Laleli’den dünyaya...” değil Bağcılar’a açılan bir tramvaydayım, elimde *Kör Baykuş* ve birkaç şiir kitabı. Cehennem gibi bu tramvaylar, özellikle akşamüstüler (hoyrattır...) Tıklım tıklım gidiyorlar bilmem kaçınıcı metrobüs savaşlarına ve şiiri sokmuyorlar içeri, duraklarda çürüyüp kalıyor o, benim gibi. (yine binemedim.)

Ben şeyden dönüyorum -genelde söylemek istemem, normaller dalga geçiyorlar benimle-: “Ta uzak yol, bilmem kaç vesait, şiir mi, salak...” Bilincim bile kopuk kopuk akıyor bu konuda, görüyorsunuz. İçim dopdolu şiirle; anlamlı bir salağım o an.

Birini gördüm orada, dergi sahibi. O da enfes bir şiir okudu ama ben “enfes” demedim. “Kollu bacaklı öykü yazamıyor musunuz efendim? Şu bildiğimiz öykülerden... Eminim başarılı olursunuz,” demişti çünkü gönderdiğim son öyküyle ilgili.

(Başarısızım yani ben; başarısız olduğum kadar alınganım da. Hem bildiğimiz öyküleri biliyoruz zaten, diğer öyküleri arasak ya?)

Öfkeleniyorum ama olan hep bana oluyor. Beni üzenleri üzemiyorum ben; Allah da beni bildiği gibi yapıyor. “Aslında,” demişti sonra, “özgüven eksikliğinden,” “yazdıklarınızın hepsini göndersenize.” (Özgüvenimi az önce yerle yeksan ettiniz ya! Zaten eğreti bir sandalye gibi duruyordu merdivenin başında, tangır tungur yuvarlanıyor şimdi görmediniz mi?)

Bilinç hakikaten akıyor ama buna teknik demek doğru

mu? Allah'ın işi diyorum ben. Yeni bulmuş gibi havalara girmenin anlamı yok yani. Ben küçükken bile akan bilincimi kovalardım, ne var yani!

Şu özgüven eksikliğinden herkeste olsa gül gibi geçinirdim dünyalılarla. Ama bir tek bende olunca -yahut ben öyle sanınca- kuduruyorum. O anki öfkemle dünyayı cam bir küre gibi yere vurup dağıtabilir ve herkesi özgüveninde boğabilirim! Bilincim bazen böyle vahşi akıyor işte. Allah'tan onu kimse duymuyor. Duysalar Nef'i gibi boğarlardı beni.

“Olabilirdiğince susmam gerek,” diyordu *Kör Baykuş*'um. Sonra bilincim ve ben pişman oluyoruz çünkü. Üstelik kimse pişman etmiyor bizi, kendimiz oluyoruz.)

“Tabağuma löp löp et koyuyorsunuz efendim; hani bunun kılçığı, kemiği? Yığılıp kalıyor önüme!” demişti sonra. (İtiraf etmeliyim ki benzetmeleri çok güzel.) Ama şu tramvaydaki insanların kılçık ayıklamakla işi yok gibi; kendilerini bile ayıramıyorlar diğer insanlardan. Ben de ayıklamak istemiyorum kılçık milçık! Yazılanlar, löp diye içime otursun istiyorum.

Zaten “... kimselerin vakti yok durup ince şeyler” ayıklamaya.

Kör Baykuş elimde; turşu bidonundaki biberler gibi yapışık hâldeyiz, tramvaydakiler ve ben. (Toplama kampına giden kamyonlar demişti kardeşim; benzetmesi daha güzel sanki! Ah özgüvenim, biraz gayret et, kalkabilirsin; senin benzetmen de fena değil.)

Üçüncüye binmeyi başardım. Aslında başarmadım; kalabalık sel gibi aldı beni. En sevdiğilerimle dahi böyle dip dibe durmam ben; üstelik daha az yer kaplayayım diye yanırlıkla oturtular, yani öteki biberler. Bir suyumuz eksik; sirkeli ve bol tuzlu su lazım. Bu kokuyla şiirsel ürperiş oluyor! Oysa “içim ürpermeyle” dolu.

“Bir öyküde bunca malzeme! Şiir mi bu canım! O kadar salça kullanırsanız, yemek iğrenç olur.” (Kahretsin, yine

güzel benzetti.) Bilincim dergi sahibine fena takmış anlaşılın; salçalı öykü seven bilincim, “Bol bol salçam var,” diyor; “küflü, kurtlu... Kimse yemezse ben yerim, atamıyorum da.”

“Öykünüze direk lazım,” diyor; “niyetiniz ev kurmaksa.”

“Tamam,” diyorum, “eziğim ben.” O an bilincim bile itiraz etmiyor (benzetme beğenmekle meşgul çünkü); bana hep sonradan oluyor olanlar. (Hep sonradan, sonradan...)

Zaten üç kuruşa ev kurmak bir trajedi ama geçmiş trajedilerin şiirselliği var bunda. *Sarsıntılı Açlık* kitabı yüreğime oturmuştu; Norveçli bir yazardı hani... Ne de olsa hiçbir vakit şiirle karın doymamış; bu yüzden ilaç mümessilliği yaptığıma üzülüyorum.

“Bahara dek bekleyemedim Bandini, ben acıktım.”

Mümessil Saadet! Allah’ım, hem bana böyle bir isim ver hem de bu denli mutsuz et beni! Bu da bir trajedi, bir yıkım! Öldüğümde özgeçmişimi silsinler.

Hayatım o kadar berbat ki bir macera kırıntısını bile barındırmıyor. Acaba intihar etsem, mümessil Saadet de ölür mü?

Bir de sarışınlığım yüzünden, ilacı değil kendimi pazarlıyormuşum gibi yılışık suratlarla karşılanıyorum bazen. Zehir mümessili olup her birine hediye misli numuneler bırakarak hayali cinayetler işliyorum; ama her zaman hayalle sakinleşilmiyor ki! Kelimeleri kirpi oku gibi birilerine saplamak bile az geliyor bazen.

Hastane yetkilileri ve doktorlar da mendeburluğumdan ve kırıtmayışımdan muzdarip; şikâyet edip duruyorlar beni. Yakında kovulacağım; üstelik bu yazı ortaya çıkarsa dergiden de... Norveçlinin trajedisi Saadet’le yaşanacak. Tanrım, bu nasıl bir isim! Trajedimi bile komik gösteriyor.

Ah, *Kör Baykuş!* Kurtar beni şu bilincimden.

“Yaralar vardır, ruhu cüzzam gibi yavaş yavaş ve yalnızlıkta yiyen, kemiren...”

Ve çirkin bir kadın... Erimeye başlayan ruhumu avuçlarında yufka ekmek gibi minik minik ufalıyor. Beni sarsan o büyük ürpertiği bitirip büyüğü balonumu kirpikleriyle patlatıyor. İnsan yüzlerinin baskısı -bunu mutlaka yazmalıyım, elli kere yazmama rağmen hâlâ yazamadım- sürekli iğne gibi ruhuma batıyor bu konu. Ve biliyorum ki o iğne, mızrak oluncaya dek büyüyecek.

Karşımdaki adamın böğrü, o çirkin tarafından delinmiş olmalıydı. Karısı, sevgilisi ya da her neyi ise beni öldürmek istiyordu; üstelik hiçbir suçum yokken. Gerçekleri apaçık görme gibi tuhaf bir lanete uğramıştım. Yoksa mümessil Saadet neden zehirlemek istesindi doktorları ve bazı kişileri?

Bir durak öteye gidemedim daha; Laleli'den Bağcılar'a... "Göğe baka baka..." (Gökdelenlere...) Şu bilincin işine bak! Aklım şiirde ve bedenim insan içinde; çıldıracağım bu gidişle. Ha Ha! Lafa bak! (Dergi sahibi bunu görse maazallah, cümleleri değil beni benzetirdi bu defa.) Of, kafamdan şiiri çıkarabilsem bari böyle kıvranıp duracağıma; onu da beceremiyorum!

Üstelik başka biri daha gözüne kestirdi beni, kaçacak yerim yok. Anında hissederdim tehlikeyi; bu sayede hayatta kalıyordum zaten. Kırklı yaşlarında bir kadındı bu. "Yaşlı ve yorgunum," diyordu bana, "sense katır gibisin."

Hepsi yalandı ama yine de bilincimle onu cevaplıyordum: "Çok çalışıyorum ben, üstelik senden yaşıyım, bel ve boyun fıtığım var ve en az senin kadar yorgunum." (Yaşını göstermiyor olmakla övünür müsün? Çek cezayı kahrolası övünge tavşan!)

Kadın iyice yaklaşmış dirseklerini omzuma dayıyor. "Oturduğün koltuğun diyetini öde," diyor, "hakkımı yedin, burnundan fitil fitil getireceğim." Nasıl denk getiriyordum bu insanları, alnımda mı yazıyordu acaba? Bilincimden bile habersiz alnımı siliyorum.

Durak sarsıntısını bahane edip dirseğini omzuma iyice saplıyor ve "Kalksana!" diyor gözleriyle. (Onun kararlılığı bende olsa Nobel alırdım; ama alsam ne olacak! Nasılsa bu

kadıngiller familyasından biri çekip alırdı onu elimden.)
Yemin ediyorum ki yer vermeyeceğim bu kadına, vallahi de
billahi de...

(Yeminimi bozarsam ne olur anne? Üç gün oruç
tutarsın. O zaman kesin affeder mi? Git pazarlık et Allah'la!)

İki durak arası üç dakika; yeminle saçlarıma ak düştü!

“Aksaray!”

Kaybettim; hem koltuğu hem pazarlığı! Kadın yayılıyor
ve ben ona vicdan azabı bile çektiremiyorum. (Tanyanlar
fedakârlığımı görev sayıyor ama yabancılar nasıl anlıyor ki?
Kesin alnımda yazıyor, kesin!)

Tramvay aniden duruyor ve kadın demir direğe kafasını
çarpıyor. Neyse ki cezalandıramadıklarımı benim yerime
gökteki cezalandırıyor; marazlı olduğumu bildiği için takip
ediyor mutlaka. Bir fren daha yapılıyor ve bu kez ben
sarsılıyorum. “Hadsiz,” demek oluyor bu. Bu telepatik
mesajlar bana şiiri hatırlatıyor yeniden.

“Benim dengemi bozmayınız!”

Ayaktayım.

III. MANSİYON ÖDÜLÜ

ÜMİT POLAT

Epifani

Tek bir sözcük ne yapabilir? Muhatabını kendi geçmişinden vurabilir mi? Bir sözcükle ne yapılabilir? Ayrıldığı bedenden alınıp başka ruhların bayrak direğine çekilebilir mi? Bir söz, geçmişi aydınlatacak kandil olabilir mi?

Ne olduysa, rutin memuriyetimdeki sıkıcı seminer bürokrasiye çanak tutarken oldu. Konuşmacının ağzından felaket tellalları düşüyordu konferans salonunun sahnesine. Kadın mesai arkadaşlarım alt dudaklarını ısırarak “Allah düşmanıma vermesin!” diyorlardı. Düşmanlarından kalan hurafeyle büktükleri işaret parmaklarını vuracak tahta eşya arıyorlardı.

Nihayet o masum “tatlı” sözcüğü; tellalları ve kadınları iterek kulağıma misafir oldu. Zihnime tüm geniş anlamlarıyla düşüp yüreğimin orta yerine oturdu. Ne olduysa, sayısız kere duyup söylediğim bu sözcük seminerdeki konuşmacının ağzından çıkınca oldu. Epifani dedikleri bu olsa gerekti. O kısa aydınlanma hâli, tezahür... Bendenizde oldu.

O an bunca zamandır bulutlarda asılı kalmış tüm meteorlar vücudumu dövmeye başladı. Salon boşaldı. Bir ben, bir de “tatlı” kaldık. Ben dolup taşım. “Tatlı”nın kalabalık anlamında kaybettiğim arkımı buldum. Evet ya, epifani dedikleri bu olsa gerekti: Belirme, görünme, gözükmeye, ortaya çıkma, oluşma, belirti... Hepi topu tek bir sözcükle: “Tatlı.” Hepi topu iki varla yok arası insanla: Ben ve dayım.

Peki, boş bir anahtar deliğine ne sığabilir? Oraya ait

anahtardan başka... Neler alabilir içine boşluğunun dışında? O anahtar deliğinden “tatlı” kelimesi acı acı içeri süzülür ve epifani gerçekleşir. Yirmi yıl öncesine yol alınır. O delikten bir anlık bakmayla, basit bir memurun masum çocukluğuna gidilir. Metropolün mekanik keşmekeşliğinden bozkırın özgür ayazına çıkılır.

Ben çıktım. Şimdi oradayım. On yaşındayım. Beton zeminli sofanın ortasındayım. Yırtık çoraplı ayaklarımı bir kaldırıp bir indirirken, ağzımdan tüten buhara aldırmadan anahtar deliğinden içeriye gizlice bakmaktayım.

90’ların başıydı. Boyumca kar vardı. Kar yağardı kar üstüne... TRT’nin radyosunda İzzet Altınmeşe çalardı. Kurt ulumaları akşamın kör karanlığını parçalardı. Kapının eşiğine pusmuş köpeğimiz it gibi titrerdi. Gündüzleri elektrik tellerinden kargaların sesi sarkıyordu. Keskin ayaz tüm yüzleri yalıyordu.

Hanemizde yeni bir yüz vardı. O, senin yüzündü. Yüzünden hayat akıyordu. Yüzünle hanemizi aydınlatıyordun. Dedem seni bozkırın orta yerine teslim edip tekrar ecnebi memleketlere dönmüştü. Ben mutluydum. Artık bir soba daha yanacaktı, bir nefes daha olacaktı, ev daha çok ısınacaktı. Bir hayat daha akacaktı soğuşun kılcıl damarlarından. Sen mutluydın; en azından öyle gösteriyordun. Dedem mutsuzdu. Çıkamaz sokakta yeni yollar arıyordu. Senin yüzüne bile bakmak istemiyordu.

Yirmili yaşlarının ortalarındaydın. Kumral, sık saçlarını 90’ların modasına uygun arkaya tarardın. Ela gözlerin göz çukurlarında saklanırdı. Gökkuşağını hatırlardım. Bahar gelmesin isterdim; gelirse sen giderdin. Sen önümü kış tutardın, yazı başkalarının bahtına çıkarırdın.

Çift pileli, bol kumaş pantolonların olurdu. Uzun endamında hiç geniş durmazdı. O zemheride altına içlik giymezdin; pantolon ütün bozulsun istemezdin. Kolunda saatin, künyen, boynunda zincirin, cebinde metal çakmağın... Hep iri, hep aynı renk olsun isterdin. Bavulundan seçip seçip denkleştirirdin. Bavulun dipsiz

kuyuydu. Şekerlemeler, abur cuburlar çıkarırdın oradan. Dibi görünsün istemezdim. Günlük bir tane verirdin bana, bazen akşama bir daha. Kış hiç bitmesin isterdim.

Gözüne umut kırıntıları kaçardı; tam söneceklerken konuşurdun: “Öyle değil mi abla?” derdin. Annem, “Tabii ki ablam, her şey olur Allah’ın izniyle,” derdi. Zoraki bir gülümseme asardın suratına. Gülerken üst dudağının sağ yanı yukarı çekerdi. “Dediklerine kendin de inanmıyorsun,” derdi; seninle alay ederdi.

Tekrar söze başlardın. Söz ağzına yakışırdı. Tane tane, hırıltılı, boğuk konuşurdun; *Baba* filmindeki baba ve oğul gibi... Hayallerini tane tane kurardın. Olmayacak işler değildi, çocuk aklımla anlardım. Bir daha sorardın: “Yaparım abla, değil mi?”

Annem yüzünü örgüden kaldırmaz: “Sen hele bir iyileş, hepsi kolay,” derdi. Sonra içini ta senin çocukluğuna kadar çekerdi. Sen *Baba* filmindeki baba ve oğul gibi bakardın: “Herkes yaşar ya da ölür, benimki zulüm,” derdin.

Annemin dediğine göre dedemin seni ikinci zoraki getirmesiymiş; ilkinin hatırlamıyorum. Babama söylerken duydum: “Olmuyor işte, daha önce de denedik, koca adam...” diyordu. Doğru söylüyordu. Adamdın, kocamandın; büyüyünce ben de sen gibi adam olacaktım. Benim için hava hoştu; sayende “tatlı” yiyip “tatlı tatlı” büyüyordum.

Martın kapıdan bakmasına daha çok vardı. Günler geçiyordu geçmesine ama hepsi marta dargındı. Babamlar şubatın sonunu, martın onunu düşünüyordu. Ben akşam sofrası bir an önce kurulsun istiyordum. Her yemekten sonra bir çikolata alabiliyordum.

Büktüğün sol dizinden sofraya bezini iterken, sen yer sofrasından usulca kalkarken, “Sen burada bekle, sana bir şey var,” derdin. Kapıda ve sofanın soğukunda nasibimi beklerdim. İçeriden hışırtılar gelirdi. Kapın aralanır; önce envaiçeşit parfümlerinin kokusu çıkardı dışarıya, sonra

içtiğin sigaralar tüterdi. En son sen ve elinde çikolatam çıkardınız.

“Bunlar niye bitmiyor? Bunları nerede saklıyor? Köy yerinde nereden buluyor, koca adam... Bir de kendisi yiyor; yemese de olur,” diyordum. Üzümü yiyor, bağını sayıyordum. “Ya biterse ya giderse,” diyordum.

Basit yaşantımızda çuvaldız gözü kadar delikler vardı ama deve denli dertler giriyordu oralardan. Mutsuzluk bir kara deve olmuştu, kapımıza olur olmaz dokunmuştu. Sen, “Borcun iyisi vermek, derdin iyisi ölmek,” diyordun anneme. Babam dışarıdan gelince gözleriyle ilk seni soruyordu. Annem susarak konuşuyordu. Babamın gözleri yaşıyordu. Annemin ciğerinden bir parça daha kopuyordu.

Bazen babamla kasabaya giderdin. Dönüşte daha bir neşelenirdin. Elinde poşet dolusu abur cubur olurdu. Benim aklımda yeni tartılar kurulurdu. Bazen de tek başına dışarıya çıkardın; ilkin tuvalet ya da sigara sanırdım. Geceye doğru telefon çalardı. Gurbet başka isim vermişti sana; telefondaki ses seni onunla arardı.

Gece ayaza çekerdi. Ayazlı gece seni telefona, telefon seni köyün dışındaki şose yola çekerdi. Üstüne ince bir ceket çekip iskarpinlerinle ayaza basardın. Uzun sigaranı uzun parmaklarının arasına alıp geceyi aydınlatırdın. “Kurtlardan hiç korkmaz mısın sen?” dedim. “Yeğen, kurtlardan değil çalkaldan korkarım.” demiştin. Korkuların küçüktü, yüreğin bir çocuğu içine alacak kadar büyük.

Böyle el açmakla, ciğerci kedisi gibi akşamı beklemekle olmayacaktı. Kendi zulam da olmalıydı. Dışa bağımlı kalmamalıydım; canım çekince istediğim şekilde yemeliydim. Hem sen de durmadan benle yiyordun, hem ablama da yedirmeye başlamıştın. Benim daha fazla yemem lazımdı. Birkaç tane çikolata, gofret aşırısam fark edilmezdi; ne de olsa dayımdın, çocuklara günah da yazılmazdı.

Önce yerlerini tespit etmeliydim. Odana girip bavulunu karıştırırsam fark eder miydin? Ne zaman karıştırıracaktım? Hiçbir zaman... Her vakit evdeydin. Kapın çat diye açılıyor,

küt diye kapanıyor; kapının sesi küçük evin her yerinden duyuluyordu. Sen olmasan bizimkilere yakalanırdım. Önce yeri tespit etmeli, akşam şoseye çıktığında bir kerede girip işi bitirmeliydim.

Perden gece gündüz kapalıydı, pencereden hayır gelmezdi. Kapın kapalıydı; kapı aralığına planım sığmıyordu. Geriye sadece anahtar deliği kalıyordu. O anahtar deliği, abur cuburlara açılan kapım olmalıydı. Sonrasında kim bilir, belki sen zulayı tekrar dolduracak, ben tekrar aşıracaktım. Yerlerini buldum mu çorap söküğünden şekerlemeler, çikolatalar düşecekti. Bayram şekerlerinden, sandığın anahtarından tecrübeliydim.

O akşam Türk filmi kuşağı vardı. Bizimkiler filmin kuşağına dolanmışken ben anahtar deliğinden baktım. Karşıdaki sobadan ve onun arkasındaki bavulunla poşetten başka bir şey görünmüyordu. Bu böyle olmayacaktı. İyisi mi; ayaz dış kapıda ısığa başlayınca, el ayak sofadan çekilince, sen odana girince, bavulunu açınca seni dikizlemekti.

Kaçıncı haftandı bilmem... Leğende başını yıkayacaktın. Çikolataların hatırına suyu başına ben döküyordum. Sağ omuzunda, böğrünün sol yanında iyileşmiş yaralar vardı. “Bu izler ne dayı?” dedim. “Onlar iş kazası yeğen,” dedin. İşin çok zor olmalıydı.

Son günlerde yatmadan önce de bana bir şeyler yedirmeye başlamıştın. Çetelesini tutmuştum: Gündüz kremalı bisküvi, akşam çikolata -bu en ağır menüydü- yatmadan önce de ya gofret ya da şekerleme. Yatmaya gittiğinde yine bavulunu açacaktın; ya da çantayı, ya da güç bela görebildiğim o poşeti. İçinden o günkü istihkakımı çıkaracaktın ve ondan sonra artık senin çıkarmana gerek kalmayacaktı. Anahtar deliği bana rızıkımın yolunu gösterecekti.

Her şey istediğim gibi, her şey planladığım gibi, her şey gökte ararken o soğuk sofada bulduğum gibi oldu. TRT’de *Anadolu’dan Görünüm* vardı. Bizimkiler maile televizyon karşısındaydı. Önce sen kalktın; kapın kapanınca ben sinsice

çıktım.

Sofada karşıma dışarıdaki karın ayazı çıktı. Aldırmadım. Beton zeminli sofanın ortasındaayım. Yırtık çoraplı ayaklarımı bir kaldırıp bir indirirken, ağızdan tüten buhara aldırmeden anahtar deliğine eğildim. Nefesimi tuttum; nefesimi duyacağından korktum. Ağızımı kapadım. Ağızdan tüten buharın anahtar deliğinden sızmasından korktum.

İşte oradaydın. Bavulundan bir şeyler aldın. “Savaşan” marka sobanın dibine çöktün. Sol dizini aynen sofradaki gibi büküp sağ dizini karnına çektin. Sol elinde çorba kaşığı vardı. Onun içinde çay kaşığını bile doldurmayacak beyaz bir şey yığılıydı. Sağ elinde yanan çakmağı çorba kaşığını altına tutmuş, kaşığı ısıtıyordun. Kaşık ısındıkça içindeki eriyordu. Kuyumcu titizliğiyle kaşığın üstüne eğildin; eğildikçe küçüldün, yalnızlığına büründün.

Konuşmacının ağızındaki felaket tellalları düşmeye devam ediyordu. Kadın mesai arkadaşlarım hâlâ alt dudaklarını ısırarak “Allah düşmanıma vermesin!” diyorlardı. Düşmanlarından kalan hurafeyle büktükleri işaret parmaklarını vuracak tahtayı, oturdukları koltuğun sırtlığında bulmuşlardı. Konuşmacı o masum “tatlı” sözcüğünü bir defa daha kirletti: “Bir kısmı ‘tatlı’ya son derece düşkün olur,” dedi. Ne olduysa bana o anda oldu. Epifani dedikleri bu olsa gerekti.

Boş bir anahtar deliğine ne sığabilirdi? Oraya ait anahtardan başka... O anahtar deliğinden “tatlı” kelimesi acı acı içeri süzüldü. Masum çocukluğumdan basit hayatıma döndüm. Otuz yaşındayım. Seminer yok artık; o konuşmacı, onun sesinin ağırlığı yok artık. İçimdeki koca boşlukta dolanmaktayım. Sıcacık odamda, masa başında terleyen ayaklarımı birbirine sürterken, ömrümden yırtılarak ayrılan anlarda anahtar deliğinden senin hayatına gizlice bakmaktayım.

Sobada “Şavaşan” yazıyor. Çorba kaşığının altına çakmak tutuyorsun. Gençliğinin külleri savruluyor odaya. Ben büyüyorum. Adam olmak için yazıyorum.

Yazmasam ölmeyecektim. Yazmasam deli olacaktım. Yazmasam başkaları da delirecek, başkaları ölecekti.

IV. MANSİYON ÖDÜLÜ

HATİCE AMAN

Kutsal Kazıma

Güneş, Fırat'ın o bulanık, o sarımsı sularına vurduğunda Eridu; uykusundan yeni uyanmış bir dev gibi gerinirdi. Kıyılarındaki kamışların hışırtısı, korkuyla koşmaktan harap olmuş ve en sonunda avlanmış bir aslanın son anlarındaki nefes alıp verişini andıran bu kent; kimisinin kerpiç yığınlarında, kimisinin kamışlardan yapılmış tek odalı baytlarda yaşadığı “Siyah Başlı Olanlar”ın çamur deryası yerleşimiydi.

Sabahın köründe, daha sis kalkmadan Edubba'nın yolunu tutan çocukları izlerdim. Orada yazı yazmayı ne zorluklarla öğrenmiştik Eridu'nun diğer çocuklarıyla. Yüzlerce karakteri her gün tekrar tekrar kil tabletlerimize işliyor, en ufak hatamızda cezalandırılıyorduk. Buna rağmen Edubba'ya gitmeye devam ederdik. Çünkü burada insanın kaderi değil belki ama yolu bellidir: Ya çamurla uğraşırın ya da çamurun üstüne yazarsın.

Sabah erkenden nehrin kıyısına gelir, yumuşak kili toplardık. Kilin içerisindeki bitki parçaları ve taşları ayıklarken birbirimizle adeta yarışırdık. Sıra, taştan ve diğer gereksiz parçalardan arındırılmış kile şekil vermeye gelirdi. Her birimiz, nizami olmayan şekiller verdiğimiz ıslak tabletlerimizle Edubba'daki yerlerimize oturur; tabletler kurumadan üzerlerine o gün için belirlenmiş yüzden fazla olmayan karakteri yazmak için acele ederdik.

Zaten yaklaşık elli gündür aynı karakterleri yazdığımız için artık kafasını uzun süre tablettan kaldırmadan yazamayan çok az kişi vardı. Gelin görün ki bu parmakların öğrendiği, dünyanın en kadim çilesini yumuşak çamura

kazımak falan da değildi. Her birimiz Edubba'daki eğitimimiz bittiğinde birer *dub-sar* olmak suretiyle zigguratlarda, saraylarda veya ticarethanelerde; sözleşmeleri, anlaşmaları, rüyaları, talimatları, tapu işlemlerini ve bütün ticari işlemlere ait bilgileri tabletlere yazarak kayıtlar tutacaktık.

Nitekim şimdilerde *dub-sar* olduğum zigguratta, gelir ve giderleri tasnif etmekten başka pek bir şey yapmayacağım beklentisindeyken; çalışmaya başladığımdan beri bu kadar çok nehir taşkını kazıyacağımı tahmin etmezdim.

Bu sabah da azığımı almış, ziggurata doğru giderken gördüm ki Eridu köylüsü setleri güçlendirmek için harıl harıl çalışıyor; nehirdaki ufak bir hareketlilikte sırtlarındaki tuğlaları tabana kuvvet götürüyorlardı. Fakat o hareketlilik saniye bile sürmeyip hemen arkasından dinginleşiyordu. Fırat, adeta dilimize bal sürüp zehir yediriyordu.

Geçtiğimiz yıl sokaklar; omuzlarında küfelerle ziggurata tuğla taşıyan amelelerin, nehrin taşma korkusuyla setleri güçlendiren köylülerin ter kokusuyla dolardı. Bugün yine o koku, geçen yıldan daha baskın olmasa da geliyor. Fırat bu... Nazlı bir gelin gibi süzülür; sonra birden delirmiş bir ifrit gibi taşar, önüne ne gelirse katıp götürürdü. Neyse ki bu yıl nehir geçen yıl kadar taşmamış, Eriduluların arazi sınırları karışıp ortalık birbirine girmemişti.

Bu insanların zaten arazileri ve hayvanlarından başka bir şeyleri yoktur. Her gün usanmadan aynı işleri yapar, aynı sorunlarla karşılaşır aynı çözümleri uygularlar. Aman biri farklı, daha önce düşünmedikleri, yapmadıkları bir şey yapmayadursun; hemencecik onunla alay eder, daha da kötüsü çoğu zaman söylediklerini dinlemeye değer bile bulmaz; görmezden, duymazdan gelirler. Daha üç ay önce mağaraya yaptığım resmin faslını alay ede ede bitiremediler. Bu yüzden hızlı adımlarla ziggurata yürüyordum fakat bir ahabım sesleniverdi:

— Ecitah! Kaç kere seslendim, duymadın. Çarşıdan beri arkandan geliyorum, yetişemedim bir türlü.

Ecitah:

— Fark etmedim seslendiğini.

Ecitah ve ahababı nehir taşmalarıyla ilgili konuşurken; tapınağın gölgesinde sürüsünü otlatan çoban, kavalıyla beyhude bir hava tutturmuştu. Sürünün en gerisinde tüyleri birbirine yapışmış, etrafa bakınarak yürüyen kuzu kimsenin umurunda değildi. Ecitah'ın gözü hayvancağıza takıldı.

Ahababı tüccar Arad konuşadursun; Ecitah, kuzuda bir farklılık olduğunu hissediyor ancak bir türlü bunun ne olduğunu anlayamıyordu. Hâlbuki Ecitah, Arad'ı dinlememezlik hiç yapmazdı. Arad; Umma kentinde yaşıyor, oradan getirdiklerini Eridululara, buradan aldıklarını Ummalılara satarak geçimini sağlıyordu. Ne var ki Umma'da sürekli ilginç şeyler oluyor, Ecitah da Arad'ı her gördüğünde “Ee ne haber?” diyerek gelişmelerden haberdar olmaya çalışıyordu. Arad heyecanla birinin meydanda okuduğu o muhteşem şiiri anlatırken Ecitah, ziggurata geç kaldığını fark etti; Arad ile vedalaşıp işinin başına döndü.

Oturmuş vesikaları inceleyen Ecitah, düşünce âlemine dalıp gitmişti. Her gün ziggurata gelip tapınak inşasında çalışan işçilere dağıtılan arpa miktarını kaydediyor, inşaatta kullanımından sonra kalan malzemenin hesabını yapıyor, gerekli malzemeyi ısmarlamak üzere tabletler hazırlıyordu. Her gün bir diğerine çokça benziyor, bazen farklı hiçbir şey olmuyordu. Bu aynılık onu iyiden iyiye bunaltmıştı.

Oysa Umma başkaydı... Orada tekerlekler daha hızlı dönüyor, insanlar gökyüzüne merak ve hayranlıkla bakıyordu. Kâtiplerin şiirler yazdığını, pazar yerlerinde felsefe konuşulduğunu anlatmıştı Arad. İçinde tarifi imkânsız bir gıpta büyüdü. Vaktiyle gençliğin verdiği o cahil cesaretiyle meydanda köylülerin karşısına çıktığını hatırladı: “Nehrin taşmasını fallarda aramayın! Karların erimesine bakın, yıldızların konumuna bakın. Taşmaların zamanlaması belirli aralıklarla oluyor.” demişti. Ve kendilerini “Siyah Başlı Olanlar” diye tanıtan bu kentlin insanları, onun her zamanki ipe sapa gelmez düşüncelerinden birini daha dile getirdiğini düşünmüşlerdi.

Ecitah, ziggurattaki masasında kendine kızılıyordu:

— Ah budala! Niye bunları anlatıp makara ettin kendini?

Ecitah sabahı böylece akşam etti. Ziggurattan çıkıp doğruca köy meydanında, çömlekçilerin önünde oturan arkadaşlarının yanına gitti. Ateşin en harlı olduğu andı. Ecitah çömlekçinin fırınına bakıyor, gözünü bir an olsun ayırmıyordu. Bir yandan da onun bu bıkkın, düşünceli hevesiz hâli arkadaşlarının gözünden kaçmamıştı.

Çömlek ustası, kumlu bir toprağı fırının en harlı yerine düşürdü. Orada, ateşin kalbinde bir şey oldu. Kum eridi, aktı ve sonra dondu. Ama taş gibi değildi... İçinden ışık geçiyordu. Şeffaf, pürüzsüz, büyüleyici bir taş: Cam!

Ecitah'ın gözleri yuvalarından fırlayacak gibi oldu. Kalbi, göğüs kafesini dövüyordu. Sanki hayatının anlamını o ateşin içinde bulmuştu. Hemen o eriyikten bir parça alıp koşarak nehrin kenarındaki kamışlardan örülü evine gitti. Ateşe tuttu, aya tuttu... Işık içinden süzülüp geçiyordu!

Kumu ve kili getirdi. Ocağı yaktı. İlk denemede kum karardı. İkinci denemede çatladı. Üçüncü denemede eridi ve soğudu. Sertleşince Ecitah onu eline aldı.

Ecitah:

— Işık içinden geçiyor! Ateşe tuttum, aya tuttum; ışık içinden süzülüp geçiyor. Taş gibi sertti ama taş gibi karanlık değil. Tanrı Enlil, bana ne bahsettin böyle!

Ecitah'ın içinde bir kahkaha patladı; ama dışarı çıkmadı, göğsünde kaldı. O an, yıllardır ilk kez yaşadığını hissediyordu. Sanki içinde bir şey yeniden doğmuştu.

Ecitah gece boyunca çalıştı. Elleri yandı, gözleri kızardı; ama o durmadı. Bir parça daha yaptı, sonra bir tane daha yaptı... Ve bir tane daha... Her biri daha düzgün, daha parlak ve daha genişti. Gece en derin nefesini alırken Ecitah hâlâ uyumamış; bu şeyle neler yapılabileceğini düşünüp duruyordu.

Sonunda gece eskidi; doğan güneşin ışığı, kucığında o

biçimsiz buluşuyla uyuyakalmış Ecitah'a vuruyordu. Açık pencereden sızan soğuşun etkisiyle uyanıverdi. Güneş tam tepeye dikilmişti. Gözlerini açar açmaz heyecanla zıpladı; en temiz kıyafetlerini giydi, saçlarını yağladı. Yemek yemeye çalıştı fakat heyecandan boğazından hiçbir şey geçmiyordu. Kapıya yöneldi, derin bir nefes alıp meydana doğru yola çıktı.

Meydanın tam ortasında, titreyen elleriyle buluşunu havaya kaldırdı. Güneş ışığı camdan süzülüp toprağa vurdu; yerde ışık oyunları oynadı. Ecitah gür bir sesle haykırdı:

— Siyah Başlı Olanlar! Size sesleniyorum, bakın! Kili ve kumu ateşte dönüştürdüm. Bu yeni taşla pencerelerinizi kapatırsınız ama ışık yine de içeri girer; içeceğinizi en canlı renkleriyle görür, hayatınızın anlamına en zarif hediyeleri yaparsınız!

Bir sessizlik oldu. Sonra kalabalık konuşmaya başladı: “O elindekiyle karnımız doyar mı kâtip efendi? Onu yiyebilir miyiz?”, “İşimize yaramaz!”, “Bundan nasıl hediye olacakmış anlamadım?.”, “Dayanaksız bir taş nasıl olur da pencere olur?”, “Arpamızı tam yaz sen, gerisine karışma!”

Birazı kakhaha attı, birazı Ecitah'ı gördüğü gibi kafasını çevirip gitti. Kalabalık hızla dağıldı. Ecitah'ın elindeki cam parçası, sanki o an tonlarca ağırlığa ulaştı. Omuzları düştü. Tek kelime etmeden, dönüp arkasına bakmadan evine gitti.

Daracık odada bir o yana bir bu yana yürüdü. İçinde biriken kelimeler boğazını yakıyordu. Biriyle konuşsa, o kişinin onunla ilgili düşüncesi o anki rahatlama hissini önüne geçecekti. Ama anlatma isteği, bu düşünceleriyle çelişiyordu.

Islak tableti eline aldı. Yıllardır sadece emirleri ve rakamları kazıyan *stilus* ile yazmaya başladı. Cam hâlâ elindeydi; yalnız şimdi oldukça hafiflemişti.

Ecitah; çöken gecenin karanlığında beliren bir yıldız misali sakinliğe bürünmüş, nehrin kıyısına yanaşmıştı. Elindeki tableti aniden çalıkların arasına fırlattı. Ona doğru

yaklaşanının çocukluk arkadaşı olduğunu anlayınca kalbinin atışı normale döndü.

Onunla sohbet etti. O da tıpkı Ecitah gibi kendi yolunu arıyor, aynılığın içinde bunalıyordu. Bu sohbet Ecitah'ı çok şaşırtmıştı. Vedalaşacakları sırada, Ecitah onu anladığını düşündüğü için kendisini üzmemesi gerektiğini söyledi.

Ecitah:

— Dostum Nunirta, istersen yarın yine konuşabiliriz.

Nunirta:

— Boş ver dostum. Her gün ziggurata gidip tayın ve zayıt hesabından başka bir şey yapmamak benim de canımı sıkıyor fakat karnım tok, damım akıyor. Daha ne olsun?

Ecitah:

— İyi misin yani?

Nunirta gülerek:

— Tabii ki iyiyim. Fazla düşünüyorsun dostum, fazla! dedi.

Ay ışığı suya vurmuş, kamışların gölgesi uzamıştı. Su yüzündeki izleri aynıydı. Biraz sonra ikisi de kamıştan evlerine gidip aynı soğuklukta, hayvan postu yataklarında uyuyacaktı. Fakat Nunirta neden böyleydi? O da bir tablete kazımış mıydı bunları?

Ecitah sabah dışarıdan gelen bir uğultuyla uyandı. Sevinç çığlıkları, birbirine karışan dualar... “Enlil! Enlil bize merhamet etti!” Bugün ayın on beşinci günüydü ve bu kutsal günde Siyah Başlı Olanlar için şaşırtıcı bir şey yaşanıyordu. Ecitah evden çıktığında karanlık bir gündüz ile karşılaştı; gözlerine inanamadı. Güneşin önünde bir karaltı vardı.

Eridulular heyecanla Kader Tabletleri'ni Tanrı Enlil'in ele geçirdiğinden bahsediyorlardı. Efsaneye göre bu tabletleri ele geçiren tanrı diğer tanrıların üzerinde bir güce sahip olur ve yalnızca o, kaderin seyrini değiştirebilirdi. Ecitah yanından geçen birine “Ne oluyor?” diye sordu. Adamın

gözleri fal taşı gibiydi: “Kader Tabletleri!” dedi nefes nefese. “Göl kenarında ölmüş, bembeyaz bir kuzunun kucağında bulundu. Kutsal bir işaret bu! Tanrı Enlil, Kader Tabletleri’ni ele geçirdi.” dedi.

Ecitah, iki gün önceki kuzuyu hatırladı. Yüzünde acı bir tebessüm belirdi. O kalabalığın, o coşkunun içinde kendini hiç olmadığı kadar yabancı hissediyordu. Eriduluları her zamankinden daha hor görüyordu. Evine geldi, bir heybeye tüm eşyalarını doldurdu.

Eridu’dan Umma’ya doğru yola çıktı. Arkasına bakmadan; anlaşılmanın o vaat edilmiş huzuruna doğru, Fırat’ın akışının tersine, kendi akışına doğru yürüyordu. En azından yazdığı tabletler okunduğunda, onu anlayacak zihinlerle muhatap olacaktı.



SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
6. ULUSAL SAİT FAİK HİKÂYE YARIŞMASI
2026 / ÖDÜLLÜ HİKÂYELER

